

9.3. Anàlisi de les opinions sobre el Programa RACC d'Educació Viària

L'anàlisi de les opinions referents al Programa d'Educació Viària del RACC es divideix en dues parts. La primera fa referència a les entrevistes realitzades als professors de 15 centres que van participar amb els seus alumnes en les activitats d'educació viària, durant el curs 1996-1997. En total es va recollir l'opinió de 18 professors de quinze centres participants en aquesta valoració.

La segona part fa referència al buidatge dels qüestionaris passats als alumnes d'alguns d'aquests centres. En total es van recollir 37 opinions corresponents a alumnes dels cicles mitjà i superior de dotze dels centres participants en aquesta valoració.

9.3.1 LES ENTREVISTES ALS PROFESSORS

Com ja s'ha explicat anteriorment, les opinions dels professors es van recollir a partir d'una entrevista realitzada en el centre mateix en el dia i l'hora fixats en una conversa telefònica prèvia, que en la major part dels casos es va fer amb el director del centre o algun membre de l'equip directiu. Ells eren els que determinaven el professor amb el qual era més convenient parlar.

L'entrevista partia d'un model semiobert en el qual, inicialment, hi havia uns punts comuns per a tots els professors entrevistats, però en funció de les opinions que manifestaven, el diàleg posava més èmfasi en uns o altres aspectes. És per aquest motiu que en algunes de les variables analitzades no hi ha la resposta de la totalitat de professors dels quinze centres.

L'entrevista va ser gravada i se'n va fer una transcripció literal. De tota la informació recollida es va seleccionar la que feia referència a les variables prèviament definides i que s'havien establert com a objecte d'estudi. Aquesta és la informació que va ser analitzada i es van interpretar les respostes donades pels professors entrevistats.

Tot seguit hi ha, doncs, l'anàlisi i la interpretació de cada una de les variables seguint l'ordre següent:

- Motius d'elecció del Programa RACC
- Valoració del Programa RACC
- Valoració del vídeo
- Valoració del comentari del vídeo
- Valoració del joc de simulació. Valoració del comentari del joc de simulació
- Valoració dels racons
- Valoració dels materials
- Valoració del temps
- Coneixements apresos a partir del Programa RACC
- Valoració de l'entrevista prèvia
- Valoració dels monitors
- Valoració del Programa RACC com a activitat externa
- Activitats prèvies i posteriors al Programa RACC
- Demandes del professorat al RACC
- Participació dels professors en el Programa RACC

L'anàlisi de cada una de les variables anteriors segueix l'esquema següent:

- Una breu definició de cada variable, així com els motius pels quals s'ha escollit.
- Un quadre on hi ha la transcripció literal de les opinions donades pels professors de cada centre respecte d'aquella variable.
- L'anàlisi i la interpretació de les diferents respostes obtingudes

Des d'un punt de vista metodològic, cal tenir en compte les següents decisions que s'han pres:

- Pot ser que sobre cada aspecte a analitzar els professors hagin expressat la seva opinió en diversos moments de l'entrevista. Això queda reflectit en el quadre per mitjà de paràgrafs diferents.

- S'han transcrit en cursiva alguns fragments de les opinions dels professors que hi ha recollides en el quadre, per tal de fonamentar la interpretació de cada una de les variables que s'analitzen.
- S'han utilitzat uns símbols en la transcripció de les opinions dels professors, que tenen la següent significació:
- ... = tall al mig d'una frase o frase inacabada.
- (...) = eliminació d'un fragment.

9.3.1.1 Motius de l'elecció del Programa RACC

El RACC imparteix el Programa d'Educació Viària a tots els centres de Catalunya que prèviament han sol·licitat aquest servei.

En el moment d'iniciar la valoració de l'esmentat Programa, una de les qüestions que es va prendre com a punt de partida és el perquè un centre o un professor recorre al RACC a l'hora de fer activitats d'educació viària amb els alumnes, sobretot tenint en compte que hi ha altres institucions com la Guàrdia Urbana que també fan educació viària o bé que pot ser el mateix professor qui proposi activitats per a treballar amb els seus alumnes.

Les situacions són moltes i diferents tal i com es reflecteix en el quadre següent:

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>No ho sé. Jo l'únic que sé és que la directora em va dir: "aquest dia arriben i ens vénen a presentar el Programa per als de 5è", perquè jo sóc la tutora de 5è.</p>
2	<p>Va venir per mitjà de la directora i ella ens ho va comunicar. No sé com se'n va assabentar.</p>
3	<p>Jo ho havia vist en els aparadors del RACC que hi ha a la Via Augusta, però, a part, em sembla que havia arribat alguna carta a l'escola, si no ho recordo malament...</p> <p>Nosaltres fèiem l'educació viària mitjançant la Guàrdia Urbana de Sabadell. Al rebre la notificació del RACC, la vam veure bastant interessant, ens va agradar bastant i vam decidir participar-hi tant el cicle inicial com el cicle mitjà.</p> <p>El que passa és que és una activitat que la volíem veure, que la volíem fer perquè no sabíem ben bé tampoc com podria funcionar amb els nens.</p> <p>Perquè tampoc sabíem... ho havíem llegit i tal però no saps mai...</p> <p>El nivell dels nostres nens és bastant baix, llavors també cal veure fins a quin punt pot arribar a entendre el que ells oferien, no? Perquè a vegades, si et diuen per un quart, però és que nosaltres potser no tenim un quart normal i era més aviat dins del que nosaltres ja pensàvem. Però el primer any és per provar, llavors l'any que ve intentarem que estigui molt més lligat.</p>
4	<p>La decisió de participar-hi la vaig prendre jo, com a professor del Departament d'educació física... Sóc soci del RACC i rebo la revista corresponent, mensualment... Hi havia un mes que sortia un article que parlava de la Fundació del RACC... ho vaig veure i ho vaig comentar amb una mestra d'educació infantil que també ho havia llegit. Ens va interessar, ens va agradar i llavors vam fer aquesta proposta. Per telèfon em vaig informar i aleshores em sembla que ens van enviar una documentació... vam fer la sol·licitud, vam parlar amb tots els professors implicats, amb els coordinadors de cada cicle. Tothom va estar-hi d'acord. Llavors jo ho vaig engegar... però amb un any d'antelació.</p>
5	<p>Jo diria que a nivell d'informació que va rebre l'escola. És que d'això, a veure, fa ben bé... com a mínim cinc anys que estem treballant amb el RACC... Com que fèiem activitats amb la Guàrdia Urbana, segurament o a través d'ells o d'informació que va arribar a través de l'escola ens va arribar la possibilitat de fer aquesta activitat amb el RACC.</p>

ESCOLA	OPINIONS
6	<p>A l'escola normalment a començament de curs es plantegen (...) una sèrie d'activitats a fer complementàries amb tot el que es fa, aleshores des de fa dos anys s'havia fet això del RACC i es va viure molt positivament... Abans jo no t'ho puc contestar perquè en aquella època jo estava a parvulari.</p>
7	<p>Vam arribar al RACC a través de mestres que en som socis, perquè diversos mestres d'aquí som socis del RACC i coneixíem aquest servei i com que la Guàrdia Urbana ve només a segon, a cinquè i a vuitè, llavors per als cursos que falten mirem de fer-ho així.</p>
8	<p>A partir d'una mestra que el coneixia, una exmestra d'aquí, de l'escola, que està en alguna altra escola municipal i ens va dir que a la seva escola l'havien utilitzat i que estava molt i molt bé. Nosaltres ja feia molts anys que dúiem a terme activitats d'aquestes amb la Guàrdia Urbana del districte (...) i vam decidir provar amb algun grup el RACC, per exemple amb sisè que amb la Guàrdia Urbana no feia res (...) per no deixar estar tot el que s'havia fet anteriorment.</p>
9	<p>Llavors vam pensar en el RACC per la manera com estava organitzat, ens vam posar en contacte amb alguna escola que hi havia participat i vam sol·licitar-ho.</p> <p>Perquè l'escola fa un programa d'educació viària des de fa anys. A cinquè estem treballant a l'Ajuntament amb tots els cinquès del poble i fan una setmana exclusiva d'educació viària, però des de fa anys. Treballàvem, miràvem de treballar conjuntament amb els policies locals perquè cada nivell fes un petit treball d'educació viària, des de ben petits aprendre a creuar el carrer i sortir al carrer amb els policies locals... Venien els policies locals a fer xerrades amb els de vuitè sobre el tema dels ciclomotors i a tercer i quart sobre temes de bicicletes, etc. Llavors el RACC ens oferia una oportunitat bastant estructurada, per la impressió que en vam tenir, per poder fer activitats per a tots els diferents nivells; a part de treballar d'una manera lúdica, amb material, coses que a altres nivells també pots fer, però que costava d'obtenir. Ens va semblar una bona manera d'introduir-los dins del currículum.</p>
10	<p>En principi, aquí a l'escola, molts nanos vénen amb bicicleta. Com que és una escola de poble, hi ha nanos que vénen a l'escola amb bicicleta. Quan el nen va pel carrer amb bicicleta, n'hi ha que miren, però hi ha moments que sobretot si es troben 2 o 3 i tu passes amb cotxe et poses les mans al cap, perquè hi ha vegades que els mestres comentem: és que no passen més coses perquè els nanos tenen un àngel de la guarda que els guarda, no?... En parlàvem amb els nanos a l'hora de tutoria o bé a través de socials, ho fèiem venir bé per parlar-ne, però vam pensar que parlant-ne, passa com tots amb els nanos que veuen més bé les coses si les viuen... Una mica no sé això, vull dir nosaltres vam veure la necessitat de fer alguna cosa d'aquest tipus (es refereix a educació viària) amb els nanos, sobretot per això de les bicicletes i, per altra part, ens va arribar aquesta propaganda del RACC i vam dir, bé, doncs truquem-hi.</p>

ESCOLA	OPINIONS
11	<p>...Això es va presentar un dia al Claustre. Es veu que va arribar informació i el director ens ho va exposar i a tots ens va semblar estupendament bé i ja va estar fet sense cap complicació més.</p>
12	<p>A veure, és una proposta que vam fer en el claustre de professors, no sé exactament d'on venia, si la va rebre la Direcció i ens la va transmetre o... I vam votar que sí, que estava bé, que es fes i tal, no?, però no en sé exactament l'origen.</p>
13	<p>No, no, ja van venir fa dos anys.</p> <p>Van venir, però només ho van fer a cinquè i sisè, i vist l'èxit, que ens va agradar, ho hem fet aquest any a tota l'escola, des de pàrvuls fins a vuitè. Llavors, clar, potser cada dos anys o cada tres, repetiríem perquè un any aquests, l'altre any aquests. No, no... fem-ho cíclic perquè així sabem què toca aquest any...</p>
14	<p>Doncs per mitjà de correu, de correu normal, una propaganda súper interessant...</p> <p>...i arran d'aquest motiu, ja em vaig posar en contacte i ja va estar fet.</p> <p>Si has vist que és un problema que hem tingut a la classe. Nens que els han atropellat... n'hem tingut. No aquest curs, però fa dos anys. Un nen passava pel pas de zebra amb la seva mare, va venir un amb la moto, distret, i li va trencar les dues cames. Doncs bé, quan veus això, sí que ho aprofites o si algú et diu: doncs mira que aquest cap de setmana ha passat una cosa... home, doncs vigileu! La sortida del carrer Vergós, també era una mica problemàtica perquè sortien i la gent ve dels túnels, ve molt ràpida i llavors vam demanar un pas de zebra, vam demanar més coses perquè...</p>
15	<p>Em sembla que va ser, una companya, una companya de l'escola, la Flora, una companya que va anar al Saló de l'Ensenyament i hi va veure un estand del RACC. Pel que va veure li va semblar que podria interessar i llavors, a partir d'aquí, va connectar amb ells, els ho va proposar i ells li van explicar aquesta sèrie d'activitats que durien a terme per les escoles. Jo tinc present que d'això fa un parell d'anys, de fa dos anys devia ser...</p>

De les respostes a les preguntes que tenen relació amb els motius pels quals els professors van escollir el Programa del RACC d'educació viària se n'han obtingut informacions referides als aspectes següents:

- Les vies a través de les quals es van assabentar de l'existència del Programa RACC d'Educació Viària.
- La valoració del Programa del RACC a través de les informacions rebudes prèviament a la seva realització.
- Les raons per les quals creuen que s'ha d'ensenyar educació viària a les escoles.

- Les vies a través de les quals es van assabentar de l'existència del Programa RACC d'Educació Viària

Tal com podem comprovar de resultes de les opinions dels professors, els mitjans a través dels quals es va rebre informació sobre el Programa d'Educació Viària del RACC són diversos.

El grup més nombrós està format per cinc professors que ignoren el mitjà a través del qual van tenir coneixement de l'existència del Programa RACC d'educació viària. La major part d'ells, però, indica que van tenir-ne coneixement a través de la informació tramesa per correu des del RACC i adreçada a l'escola. Aquesta afirmació demostra el desconeixement que tenen respecte d'aquesta qüestió, ja que en cap cas el RACC no ha enviat una proposta d'activitats als centres per tal que aquests s'hi apuntin.

Evidentment, aquest grup de professors no han tingut a les mans una propaganda tramesa pel RACC, però atesa la gran quantitat d'ofertes que les escoles reben, suposen que també el RACC s'ha donat a conèixer als centres d'aquesta manera.

Un altre grup que cal esmentar és el dels professors de dues escoles que van obtenir informació a partir de la Direcció del centre. Manifesten que ignoren com n'havia tingut coneixement el director o la directora i donen a entendre que desconeixien de què tractava el Programa. D'alguna manera es pot interpretar que van dur a terme el Programa per *imposició* de la Direcció, encara que en cap cas no van manifestar la seva negativa a dur-lo a terme:

“...l'únic que sé és que la directora em va dir: aquest dia arriben i ens vénen a presentar el Programa per als de 5è” (escola 1).

“...Va venir per mitjà de la directora i ella ens ho va comunicar. No sé com se'n va assabentar” (escola 2).

Una altra via per a l'elecció del Programa d'Educació Viària és el coneixement personal que en tenen els professors pel fet de ser socis del RACC. Aquesta situació l'expliciten des de dos centres. En el primer cas, el professor indica que es va assabentar del programa a través de la lectura de la revista del RACC, en la qual es parlava de la Fundació i del Programa d'Educació Viària. A conseqüència d'aquesta lectura, va sol·licitar més informació del Programa i la va donar a conèixer a la resta de professors del seu centre que van acceptar de participar-hi:

“... sóc soci del RACC i rebo la revista corresponent, mensualment... Hi havia un mes que sortia un article que parlava de la Fundació del RACC... ho vaig veure i ho vaig comentar amb una mestra (...) Ens va interessar, ens va agradar i llavors vam fer aquesta proposta” (escola 4).

Segons l'opinió anterior, cal pensar, doncs, que la revista del RACC és un bon mitjà divulgador de l'educació viària. En el segon cas no queda explícit que també sigui a través de la revista, però es podria pensar que és així ja que és el mitjà a través del qual el RACC informa els socis:

“... a través de mestres que som socis (...) i coneixiem aquest servei” (escola 7).

També van conèixer personalment l'existència del Programa d'Educació Viària del RACC altres professors. Un d'ells, en l'entrevista, va esmentar explícitament l'exposició que es va fer a l'edifici del RACC de la Via Augusta de Barcelona (en realitat, l'exposició del material del Programa estava instal·lada a l'edifici Autopistes de l'esmentat carrer). En l'altre cas, el coneixement va venir a través la informació que es va fer pública al Saló de l'Ensenyament, indret que efectivament va ser el primer lloc on es va parlar del Programa d'Educació Viària del RACC:

“... una companya de l'escola (...) que va anar al Saló de l'Ensenyament i hi va veure un estand del RACC” (escola 15).

Novament es pot afirmar que els mitjans propagandístics del RACC van complir la funció proposada.

Finalment, els professors entrevistats parlen de tres altres vies a través de les quals van tenir informació del Programa d'Educació Viària del RACC: la Guàrdia Urbana, professors d'altres escoles o, simplement, perquè ja es feia a l'escola. En el primer cas, com ara el professor de l'escola 5, el professor entrevistat exposa dues possibilitats: a través "*segurament*" de la Guàrdia Urbana o d'informació que va arribar a l'escola. El "*segurament*" que acompanya la Guàrdia Urbana fa dubtar de la fiabilitat d'aquesta via, entre altres raons, per l'existència d'una certa *rivalitat* entre la Guàrdia Urbana i el RACC pel que fa a les competències educatives en relació amb l'educació viària.

En el segon cas, la informació procedeix del professor d'una altra escola:

"...A partir d'una mestra que el coneixia (...) i ens va dir que a la seva escola l'havien utilitzat" (escola 8).

Aquest professor informa, a més, de la realització al seu centre de programes d'educació viària duts a terme per la Guàrdia Urbana, però no diu res respecte que aquesta institució els hagués informat de l'existència del Programa RACC, la qual cosa ratifica l'opinió manifestada més amunt. La via d'informació directa entre professors acostuma a ésser una via eficaç de divulgació d'experiències educatives entre professors i escoles, però, per les respostes obtingudes, és una via minoritària de divulgació del Programa RACC d'educació viària.

En el darrer cas, els professors ignoren la via per la qual al seu centre es du a terme aquest Programa. Afirmen que:

"...des de fa dos anys s'havia fet això del RACC i es va viure molt positivament... Abans jo no t'ho puc contestar perquè en aquella època jo estava a parvulari" (escola 6).

"...no sé exactament d'on venia (...) vam votar que sí (...), però no en sé exactament l'origen" (escola 12).

- **La valoració del Programa del RACC a través de les informacions rebudes prèviament a la seva realització**

Una vegada decidida la participació en el Programa RACC d'Educació Viària, cada centre sol·licita telefònicament la inclusió en les llistes i a partir d'això en reben informació detallada i un compromís formal de participació.

Els professors de cinc escoles valoren positivament el Programa ja des d'aquest moment i ho manifesten amb expressions com ara *"interessant"*, *"ben estructurat"* o *"estupendament bé"*. D'altres hi afegixen aspectes vinculats amb la metodologia —*"treballar de manera lúdica"*— i un darrer es refereix explícitament a les experiències anteriors *"que s'havien viscut molt positivament"*.

També es pot considerar positiva la valoració dels professors de la resta de centres (exceptuant-ne les escoles 1 i 2 que, com s'ha assenyalat, desconeixen el Programa), encara que no ho manifestin explícitament.

La valoració positiva d'un programa educatiu o d'uns materials curriculars, prèvia a la seva materialització a la pràctica, augura l'èxit del programa. Si els professors accepten, lliurement i positiva, endegar un programa en principi aliè a la seva pràctica, es pot assegurar que el percentatge d'èxit serà molt més alt que si el programa els ve imposat i no és acceptat pels responsables d'extreure'n i aprofitar-ne el valor educatiu. Aquesta darrera situació no sembla la majoritària entre els mestres entrevistats. La valoració positiva manifestada pels professors apunta cap a un hipotètic, però raonat, èxit del Programa. Però, per què han d'ensenyar educació viària a les seves classes?

- **Les raons per les quals creuen que s'ha d'ensenyar educació viària a les escoles**

Els professors, a través de les seves respostes, donen algunes raons per les quals s'ensenyarà educació viària en les seves classes i, més concretament, la que es proposa en el Programa RACC. En principi, no sembla que en la majoria dels casos la incorporació de l'educació viària obeeixi a una reflexió sobre els seus valors educatius, fruit de les decisions que els centres han de prendre amb relació a l'elaboració del Projecte Curricular de Centre (PCC) i amb el tractament de la transversalitat. Només en dos casos s'explicita la finalitat de l'educació viària, i s'assenyala la importància d'ensenyar a l'alumnat a circular pels carrers com a vianants i com a ciclistes. En el primer cas:

“...quan el nen va pel carrer amb bicicleta, n'hi ha que miren, però hi ha moments que sobretot si es troben 2 o 3 i tu passes amb cotxe et poses les mans al cap, perquè hi ha vegades que els mestres comentem: és que no passen més coses perquè els nanos tenen un àngel de la guarda que els guarda” (escola 10).

Sembla obvi que, a més de tenir “*un àngel de la guarda*”, els professors d'aquest centre creuen que els seus alumnes han de tenir també una bona educació viària.

També sembla aquesta la intenció del professor de l'escola 9 que participa en un programa municipal d'educació viària, coordinat per l'ajuntament, en el qual participen tots els cinquèes de la localitat durant una setmana. En aquest programa té un paper destacat la policia local. El seu objectiu és, però, “*...aprendre a creuar el carrer*” (escola 9).

Els policies locals i la Guàrdia Urbana, han exercit tradicionalment un paper important en l'educació viària a les escoles a través de xerrades i actes de tota mena. Així ho afirmen els professors de les escoles 3, 5, 7 i 8. Sembla que les dues primeres van deixar de participar en el programa de la Guàrdia Urbana i el van substituir pel Programa del RACC, mentre que les dues restants completen les aportacions de la Guàrdia Urbana amb les del Programa del RACC. Així ho afirmen els professors amb les paraules següents:

“...la Guàrdia Urbana ve només a segon, a cinquè i a vuitè, llavors per als cursos que falten mirem de fer-ho així (amb el Programa del RACC)” (escola 7).

“...vam decidir provar amb algun grup (el Programa de) el RACC, per exemple amb sisè que amb la Guàrdia Urbana no feia res” (escola 8).

La tradició de dedicar alguns dies durant el curs a examinar temes o problemes que no es tracten directament en les diferents àrees de coneixements curriculars és una tradició que a Catalunya ve de lluny. Hi ha molts centres que, en començar el curs, programen aquestes activitats —"activitats complementàries", segons indica el professor de l'escola 6— que no són considerades com a estrictament acadèmiques (o avaluables) i en les quals l'educació viària ha tingut un pes important. En l'actualitat, amb la transversalitat cal un tractament més acadèmic —i, per tant, avaluable— dels temes anomenats transversals i, d'entre ells, de l'educació viària.

No sembla, però, que aquesta sigui la línia dels centres als quals pertanyen els professors entrevistats. Al contrari, sembla que perdura la tendència a un tractament *no acadèmic* de l'educació viària, encara que, com s'ha vist, alguns professors la consideren —i l'han considerada— de vital importància en la formació del seu alumnat, i hi han dedicat algunes hores de tutoria, algunes classes de Ciències Socials o han seguit programes específics d'educació viària com el del RACC.

9.3.1.2 Valoració del Programa RACC

Esbrinats, en primer lloc, els motius pels quals els mestres van seleccionar el Programa del RACC per a ensenyar educació viària, es va demanar la valoració que en van fer un cop realitzat el Programa.

A continuació es presenten les valoracions globals expressades, els arguments esmentats per a recolzar-les, les opinions que, segons els professors, van manifestar els seus alumnes i altres aspectes relacionats amb el Programa que es poden considerar rellevants.

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>Jo crec que positiva. Una mica el que han dit els nens... En general jo crec que està molt ben pensat... Jo trobo que les dues coses que es donen (fa referència al vídeo i al joc de simulació) estan ben enfocamentades.</p>
3	<p>...és una activitat que la volíem fer perquè no sabíem ben bé tampoc com podia funcionar amb els nens i tal, no? i vam quedar força contents.</p>
4	<p>Va agradar força, a educació infantil, molt. Quant al cicle inicial, no he parlat amb la coordinadora, però em penso que també, i el de cicle mitjà jo el vaig viure, va estar força bé, per mi... Jo no sé si caldrien activitats més d'espai obert, estaria molt bé, cosa que serà bastant inviable...</p> <p>Sempre estem o estan més passius des del moment que observen el vídeo, miren els senyals actius. En el moment de fer el joc, sí que tenien una certa activitat i anaven canviant cada joc... però penso que haurien de ser actius al cent per cent.</p> <p>Sí, sí (es refereix al fet que va ser útil) i tant!, i tant que sí!, i tant que sí! I moltes de les propostes que ells van fer com a jocs jo me les vaig apuntar també per a fer-les servir dins de la meva àrea. Més recursos per a mi.</p>
5	<p>Als nanos els va agradar molt, de veritat, perquè... primer perquè els va donar una mica la satisfacció que eren coses que sabien i que tenien assimilades i que a més a més els era una activitat que per la manera d'estar organitzada els donava com a mínim la possibilitat de participar-hi, no? perquè essent grups tan nombrosos no deixa de ser que generalment sol ser difícil, no?</p> <p>La valoració que en vam fer a classe va ser molt positiva, molt, molt, molt... tant a nivell d'organització, com el vídeo que van passar com tota la metodologia que s'havia de treballar.</p> <p>Tot el muntatge que ells fan, en aquest cas a nivell del RACC, són detalls i són petites coses que penses que fan que aquesta activitat sigui molt més positiva i engrescadora per als nanos, no? que un mestre... encara que ens hi posem els quatre de quart, per exemple, o els cinc professors que podem entrar per les classes de quart... posar-nos d'acord, mai no sortirà igual de bé, seguríssim, no? i arribarà un moment que pel seu propi pes caurà fins i tot en l'avorriment o en la monotonia, no? en canvi a nivell d'ells, no.</p> <p>Nosaltres ho vam fer servir una mica com a repàs del que havíem treballat a tercer, també dins d'un temari de quart que també repassa una mica tot el que és educació viària, perquè sempre s'ha d'anar repassant...</p>

ESCOLA	OPINIONS
6	<p>Jo l'activitat que es va proposar la vaig trobar molt enriquidora, molt bona...</p>
8	<p>Estava molt ben organitzada. El tipus de qüestionari estava pensat perquè els nanos raonessin molt i perquè ho poguessin fer en grup, eh? saps què vull dir?... vull dir que hi havia molta interacció entre ells i estava molt aconseguit. Jo recordo fins i tot, que vaig apuntar-me diverses de les proves. Vaig pensar: doncs mira, si mai has de fer una gimcana, tens idees, o sigui que em va agradar.</p> <p>Jo penso que és enriquidor i a més a vegades t'ajuda a treballar el tema.</p> <p>...tot el que havien de fer i treballar. Hi havia mímica també, o sigui, ho recordo com molt ric, la veritat és aquesta, eh?</p> <p>...per dir-te que em va sorprendre, perquè després del vídeo, no m'ho esperava.</p> <p>Sí. La veritat és que al final va ser molt... està bé, està bé, i això, era variat, totes les bases que feien eren molt diferents. Vull dir que... que tocaven des d'això, des de lectura fins a imatge, fer mímica, què més recordo...</p> <p>Comparat amb la Guàrdia Urbana, que és com més acadèmic el que fan, és clar, això era molt atractiu.</p> <p>Veus, va estar bé, perquè recordo que els van dir, molt bé... ah!, però ens posem el cinturó, ah!, correcte. Aleshores està bé perquè les reflexions que els feien, de dir: bé, tot el que feu fins aquí, poseu-vos el cinturó... però penseu que el problema ve del vostre pes... no?, que els feien raonar molt.</p>
9	<p>Llavors ho van valorar, en aquest sentit, força bé, o sigui la predisposició també dels nanos davant de l'activitat era molt bona, era molt juganera, no? Doncs a nivell de valoració del claustre ens va semblar molt bé, o sigui que la nostra intenció és tornar-la a demanar.</p>
10	<p>De seguida els nanos s'hi van integrar i el que van dir tots els nanos: ja està? ja no fem res més? Vaig dir: bé, després a classe ja en parlarem, però l'activitat és això. Oh, però aquesta tarda també podríem fer alguna altra cosa. Vull dir que es van quedar... és com allò de posar-los el caramel a la boca i es van quedar amb el gustet de dir: també podríem fer més coses o també en podríem parlar més...</p> <p>En general, va estar força bé...</p> <p>El que passa és que és clar, parlar amb ells, penso, tot i que són de sisè, però parlar amb ells gaire estona d'algun tema com aquest, de seguida se'n cansen. Si mantes un debat, al començament molt bé, però sempre hi ha aquells que es despengen i que no participen; en canvi, d'aquesta manera, en pla mig joc i després parlar-ne, era difícil que es despengessin.</p>

ESCOLA	OPINIONS
11	<p>De seguida els nanos s'hi van integrar. Estava molt ben muntat.</p> <p>Vaig veure que els nens s'ho van passar molt bé, i penso: tant de bo els serveixi i recordin tot el que van fer.</p> <p>Ja et dic que ens va agradar molt, a mi personalment em va agradar molt i vaig veure que van disfrutar.</p>
12	<p>Jo el que vaig veure és que els nanos estaven molt motivats i els va agradar moltíssim, tant la visualització primera de l'àudio, com després la mena de dramatització que van fer i tot allò, molt adequat als seus interessos, no? Va despertar el seu interès i, d'altra banda, les coses que es treballaven eren a un nivell molt assequible, és a dir, molt realista. Els objectius plantejats estaven molt d'acord amb les possibilitats de l'alumnat, això és el que vaig trobar.</p> <p>D'altra banda, nosaltres, ja des del primer dia ens vam adonar que tractaven temes com la circulació amb bicicleta o com a vianant o amb patinet. Aquestes coses sí que interessen els alumnes, si haguessin estat per a conductors d'automòbil, llavors ja hauríem dit alguna cosa, però com que elles anaven al lloc, diguem, als interessos dels alumnes, ja no vam dir res, ens va semblar bé i ho vam fer com elles ho tenien planejat.</p> <p>Home, jo ho veig interessant perquè és una realitat quotidiana, no?, i tot el que és quotidià interessa l'escola i, a més a més, és una cosa que pot tenir conseqüències negatives, no?... Vull dir que és profitós treballar-ho, evidentment. De fet es veu cada dia com els nanos vénen aquí, van amb la bicicleta per tot arreu i se'ls ha d'explicar, i la millor forma de fer-ho és d'una manera pràctica com han fet ells, no?, amb vídeos i totes aquestes coses. El que passa és que el problema és aquest: si vénen i si el RACC té l'oferta de fer-ho ells, doncs dius bé, amb mig matí es pot fer i ells ja tenen experiència, et pot sortir bé, doncs faig això i així em trec la feina de sobre per dedicar-la a altres coses, no?... vull dir que em va molt bé.</p>
13	<p>Quan van venir, justament era tutora de sisè i potser em va agradar més l'activitat de sisè.</p> <p>L'altra vegada (es refereix a haver estat el curs passat realitzant les activitats del Programa RACC amb el curs de sisè). I mira, va coincidir que vaig ser tutora de sisè i tenia els del RACC i no sé si va ser perquè va ser la primera vegada o no sé què, potser va ser més d'allò... la de sisè que no pas la de quart.</p>

ESCOLA	OPINIONS
14	<p>És una activitat que és diferent, que no hi ha guàrdies urbans, però llavors, com que van uniformats i "ai sí, el RACC" i és una cosa que tothom ja coneix i ha vist: "el meu pare és del RACC, a doncs mira, també fan això". Llavors, arribem allà, veiem que porten un material, perquè porten aquelles catifes amb els pas de zebra, que porten els senyals, que porten... no estem aquí a la classe i llavors això també els motiva una miqueta més, no? i treballar en grup a vegades en el nivell de l'àmbit escolar costa una mica treballar en grup; doncs aquí es treballa en grup, completament.</p> <p>Petites coses, no és aquest el resultat al cent per cent que a tothom li va bé i que mai passa, però sí que ho veus una mica, no?</p>
15	<p>Em sembla que va anar bé.</p> <p>De tot els donaven l'explicació de perquè si una cosa estava prohibida o per què, la justificació, sí.</p> <p>Com que els agrada i els interessa, segur que els queda més, els queda molt més això que no pas...</p> <p>Això demostra que els ha agradat. No sé, que poguessin sortir allà al pati i fer una demostració amb les bicicletes i els semàfors i això i... el mateix que feien aquí en aquesta làmina...</p>

La majoria de professors entrevistats, un total de vuit, valoren el Programa positivament amb expressions com "*va agradar força*" (escola 4), "*...molt enriquidor, molt bo*" (escola 6), "*...ben organitzat*" (escola 10), etc. Només els professors de tres escoles (escoles 2, 7 i 9) no el van valorar explícitament. D'aquestes tres escoles, la 7 i la 9, es pot considerar, per les respostes donades a la pregunta anterior, que la valoració va ser positiva. No es pot afirmar el mateix, en canvi, del professor de l'escola 2 que desconeixia el Programa i el va utilitzar a instàncies de la Direcció del centre.

Aquesta valoració positiva del Programa d'Educació Viària del RACC, un cop dut a terme, coincideix, en part, amb l'opinió positiva d'un elevat nombre de professors sobre el Programa abans de la seva realització. En conseqüència, sembla que es pot afirmar que quan els professors escullen lliurement un programa que, a més, respon a les seves necessitats, el resultat, l'èxit, està garantit.

En les entrevistes no tots els professors van argumentar les seves opinions. Només ho van fer, explícitament, professors de cinc escoles. D'entre ells, hi ha el professor de l'escola 1 que atorga una valoració positiva perquè el Programa “...*està molt ben pensat*”.

Entre els arguments més habituals s'esmenten gairebé sempre els alumnes, de manera que es considera adequat aquell programa en què els nens i les nenes s'ho han passat bé i inadequat si no ha estat així. Podem destacar-ne els següents:

“... els va agradar molt, de veritat, perquè (...) eren coses que sabien i que tenien assimilades (...) els donava com a mínim la possibilitat de participar-hi” (escola 5).

“... de seguida els nanos s'hi van integrar” (escola 10).

“... vaig veure que els nens s'ho van passar molt bé” (escola 11).

D'altra banda, també hi ha opinions que aprofundeixen més en l'essència del Programa:

“... estava pensat perquè els nanos raonessin molt i perquè ho poguessin fer en grup (...) vull dir que hi havia molta interacció entre ells” (escola 8).

Aquestes consideracions són importants ja que se centren en el que aprenen i, en conseqüència, permeten afirmar que el Programa RACC compleix per a un sector de mestres els objectius previstos quan el van seleccionar. Sobre els aprenentatges realitzats per l'alumnat, s'hi dedicarà un apartat més endavant.

Un altre grup de professors aporta, a més, el punt de vista dels alumnes com a resultat de les valoracions fetes a classe o del recull de les impressions obtingudes immediatament després:

“... jo crec que positiva. Una mica el que han dit els nens...” (escola 1).

“... la valoració que en vam fer a la classe va ser positiva” (escola 5).

“... vaig veure que s'ho van passar molt bé (...) que van disfrutar” (escola 11).

Un professor ens manifesta també que els seus alumnes volien haver fet més coses, volien continuar parlant del tema:

“...el que van dir tots els nanos: ja està? ja no fem res més? (...), aquesta tarda també podríem fer alguna altra cosa (...), és com allò de posar-los el caramel a la boca i es van quedar amb el gustet de dir: també podríem fer més coses” (escola 10).

A més dels alumnes, també els professors van aprendre alguna cosa del Programa RACC d'educació viària:

“...I moltes de les propostes que ells van fer com a jocs jo me les vaig apuntar també per a fer-les servir dins de la meva àrea. Més recursos per a mi” (escola 4).

“...Jo recordo fins i tot, que vaig apuntar-me diverses de les proves. Vaig pensar, doncs mira, si mai has de fer una gimcana, tens idees, o sigui que em va agradar” (escola 8).

Per altra banda, un professor contrastava l'èxit obtingut per l'equip de monitors del RACC amb el que poden obtenir els professors de l'equip a l'hora de plantejar-se treballar activitats semblants de manera cooperativa:

“...encara que ens hi posem els quatre de quart, per exemple, o els cinc professors que podem entrar per les classes de quart... (primer hem de) posar-nos d'acord (i) mai no sortirà igual de bé, seguríssim (...), arribarà un moment que pel seu propi pes caurà fins i tot en l'avorriment o en la monotonia, no? en canvi a nivell d'ells (del RACC), no” (escola 5).

En conclusió, doncs, la valoració general del Programa per part dels professors és positiva. Els alumnes participen de les activitats, tot i que fins ara no se sap si generen aprenentatges o confirmen aprenentatges realitzats anteriorment. També alguns professors aprenen coses noves que els poden ser útils per a la seva pràctica. Aquesta valoració general, però, s'ha de contrastar amb les opinions sobre aspectes més concrets del Programa que es presenten en els següents apartats.

9.3.1.3 Valoració del vídeo

Un element fonamental del Programa RACC d'Educació Viària, tant el del cicle mitjà com el del cicle superior d'educació primària, és el vídeo amb el qual s'inicien les activitats. Està pensat com un element motivador respecte de l'educació viària, que permet centrar el treball posterior.

La durada del vídeo és d'uns deu minuts. És el primer impacte d'educació viària que reben els alumnes. El visualitza tot el grup junt i prèviament a la passada de les imatges hi ha una breu introducció per part dels monitors, que té com a finalitat presentar les imatges que tot seguit es veuran.

L'opinió que entre els professors ha suggerit el vídeo és recollida en els quadres que tot seguit s'adjunten:

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>La primera part estava força bé, perquè és una mica allò de conscienciar-los, no? amb aquells bocins de pel·lícula que ens van passar.</p>
2	<p>...el que passa, que jo penso que els van passar tots quatre de cop (es refereix als esquetxos del vídeo) i llavors les criatures, almenys els meus, no es recordaven del que havien vist exactament, encara que són seqüències curtetes... què deia el primer vídeo que has vist?... no sabien si era el de la monja, si era el de l'home, si era el del nen. Seria millor veure'n un i llavors fer el comentari...</p> <p>Jo en passaria un i llavors discutiria sobre aquell, perquè sinó tenen els quatre o cinc vídeos que es van passar i tenen un garbell (se suposa que es refereix a un garbuix) al cap. Això dels vídeos: per separat, no tots de cop... La criatura té una mar d'informació que no l'assimila.</p> <p>Un nano es va anar a fixar en aquell cotxe, el Citroën aquell de les monges que no duïen cinturó... llavors diu per què no en porten?... és clar, diu, si és un cotxe molt antic... Vull dir, són nanos que han vist la televisió, que han vist tot el procés també, dels cotxes, nanos que tenen molta informació... A d'altres tant els en dona el Citroën com un Mercedes d'ara dels nous, no? però bé era bo per a tots, eh!</p>

ESCOLA	OPINIONS
3	<p>A veure, el vídeo, per exemple, és massa ràpid potser per als nens que tenim nosaltres aquí en el centre. Tenim molts gitanets i nanos molt dispersos. I potser els cinc minuts que dura el vídeo és massa ràpid perquè s'adonin que hi ha unes accions que fan malament i tota la història. Potser si fos més lent se'n donarien més compte.</p> <p>El vídeo era massa ràpid, hi havia molts conceptes en molt poc temps. Llavors als nanos, pel que ha dit la meua companya, no els donava temps de pair-los, no? Vull dir, si hi havia cinc conceptes treballats potser es quedaven amb un però no els havia donat temps de veure, de visualitzar, d'interioritzar-los tots, no? Potser era una mica massa ràpid. És clar, nosaltres, estem molt acostumats, amb els nanos que tenim, a compartimentar-ho molt.</p> <p>Donar-la (es refereix a la informació) molt pautada, molt, perquè si la dónes molt concreta, són nanos que tenen manca d'atenció, que no estan treballats, i és clar tota aquesta capacitat d'observació que té un nen d'una casa qualsevol, normaleta, sense ser cap metge ni mestre ni res, doncs aquests nanos no la tenen, i és clar, els en van passar molta (es refereix a la informació) i quan van acabar, doncs algun n'havia empescat dos i els altres amb un ja en van tenir molt.</p>
4	<p>Va estar bé el vídeo i és interessant.</p>
5	<p>Jo la veritat, l'únic, i ja els ho vaig comentar a ells, és que el vídeo és molt curt, i... el que passa és que després me'n vaig adonar, que els nanos, potser perquè és això, que tu estàs més pendent que ells estiguin atents que no realment del vídeo, no?... però vaig tenir la impressió que com que passava molt ràpid i era molt curt, com si no tinguessin temps d'assimilar-ho, no?. Això és l'únic que potser penso... no sé, o potser fer una mica més d'introducció, trobar el punt on va anar més ràpid... perquè no estaven gaire asserenats com per estar totalment predisposats per veure el vídeo... també la meua classe és més moguda i potser per això...</p> <p>A part de ser un grup nombrós, és una classe que és moguda, per tant, també vaig tenir la impressió aquesta, no?... Les primeres imatges, tinc la impressió que els nanos no estaven centrats a veure el vídeo.</p> <p>Fins que no entren en joc... tens la impressió que potser a nivell del vídeo comença de seguida i no dóna peu, potser, a una miniintroducció, no?, des del conductor que va amb el cotxe... no sé, qualsevol... que falta una mica d'introducció aquí.</p>

ESCOLA	OPINIONS
6	<p>La part que vaig trobar més fluixa va ser el vídeo. Era un pel massa llarg i massa repetitiu, o sigui sempre eren escenes en què hi havia, evidentment, coses ben fetes, però: què s'ha fet malament? què s'ha fet malament?... sempre era la pregunta, no? Penso que a vegades hauríem de fixar-nos, a part del que s'ha fet malament, quines altres coses, no? o sigui, aprofundir més en el vídeo, no només traient els aspectes de les coses negatives. És l'únic que vaig veure jo que no em va acabar de fer el pes, i, entre altres coses, perquè es va allargar massa i cap al final els nens també es desmotiven una miqueta.</p> <p>Possiblement el vídeo en lloc de tenir quatre o cinc seqüències que en tingués un parell, que serien les suficients. Per exemple, recordo una que hi havia una bicicleta; d'aquesta els nanos en van treure molt profit, perquè molts d'ells no tenien clar què s'havia de fer amb la bicicleta pel carrer, aleshores, doncs, posar-ne dues de bàsiques.</p>
7	<p>El vídeo em va sorprendre perquè jo pensava que, essent el RACC, seria un vídeo fet expressament per a aquesta campanya educativa, i aquest vídeo es limitava o aprofitaven uns dibuixos animats, que jo ja, per casualitat, els havia vist a la televisió i em va sorprendre que aprofitessin uns dibuixos animats que són més antics que l'època del Walt Disney, tots aquells del Melody. També van aprofitar un videoclip d'un grup musical català de rock, no?</p> <p>Sí, és un grup, ara no sé quin dir-te, un grup que canta una cançó que van esverats, que vas atabalat, que et tiraries a sobre l'altre... Bé, veiem el vídeo, i primer vaig pensar: ostres!, doncs, quina llàstima, no? que el material no sigui alguna cosa més, no?</p> <p>Jo crec que podrien fer un vídeo especialitzat, eh? Vull dir, em sembla que tampoc ha de ser tan car, no?... per a mi que tampoc ha de ser tan car fer una realització específica d'això.</p> <p>El vídeo ha de ser creat especialment per a l'activitat que ha de ser.</p>
8	<p>Molt fluix, molt fluix, molt fluix. Fins i tot, al moment de la valoració... el qüestionari que havia d'omplir, li vaig dir: em sap greu dir-ho... però diu: no, no, tu posa el que creguis. I vaig posar-ho, que el vídeo era molt fluix, és que era... com et diria jo: carrincló. No et sé dir massa ara, perquè clar, fa temps, eh? però... faltava contingut, era molt pobre...</p> <p>Però era pobre, era molt pobre de contingut... Tot i que, ja et dic, eh?, els nois que ho portaven li van saber treure molt de suc, però era la part més fluixa que vaig trobar.</p> <p>És clar, per altra banda, el vídeo també està bé perquè et dona peu a treure temes que a vegades no sortirien, no?... Vull dir, que jo no és una activitat que la descarti, penso que està bé, eh?... Penso que s'hauria de millorar.</p>

ESCOLA	OPINIONS
9	<p>El vídeo, potser no atreia tant... els costava més d'arribar a les conclusions que volien arribar els nanos, potser perquè la cinta plantejava unes situacions que... em sembla que són, tres o quatre situacions diferents, era una mena de <i>collage</i>, eh?, de situacions diferents, llavors potser el vídeo no va arribar tant als nanos. Tot i que, per exemple, el grup de cinquè són nanos que havien fet ja una setmana d'educació viària amb la policia local del poble i havien treballat tota la part de senyals, de normes de circulació, etc., no?. Potser en el tipus de vídeo que havien presentat aquesta gent abans, les situacions eren més properes al nano, potser perquè eren més exagerades, eh? arribaven potser molt més.</p> <p>(Es refereix a la barreja de seqüències) problema no ho és. Passa que els nanos estan molt més pendents cada vegada de la situació que, de fet, de posar-se a la pell dels que estan fent un treball...</p> <p>Els costa, els costa, per exemple, situar-se. M'hi vaig trobar amb alguns, no?, que costava situar-se en quina situació i en quina pel·lícula determinada havia passat cada cosa i que després s'ha de reconduir molt i refer molt la història, no?</p>
10	<p>El vídeo mateix, no és un vídeo que diu: això no ho heu de fer, això no està bé, amb això us passarà no sé què... els nanos quan els dius això no has de fer, falta que els diguis això no, doncs és clar, això sí. Penso que la manera d'enfocament-ho que tenien estava bastant bé. El vídeo és curt, és molt petitó, vol dir que els nanos tampoc tenen temps de cansar-se gaire del que estan fent.</p>
11	<p>L'única cosa que vaig trobar una mica que no va acabar de lligar, va ser quan ens van passar el vídeo, que eren unes imatges molt ràpides, i després els van fer unes preguntes sobre el que havien vist i és clar no havien tingut temps de fixar-s'hi, de copsar els detalls.</p> <p>Es van fixar, per exemple, més en els globus que s'escapaven que no pas al final en la infracció del semàfor.</p>
12	<p>Doncs bé, primer vam veure un vídeo amb quatre situacions diferents i els va interessar. Elles el plantejaven en el sentit de quines coses feia bé aquest individu i quines feia malament, no?</p>
13	<p>...miren una cinta de vídeo d'en Gooffy, que fa unes coses... la cinta és bastant antiga, és maca, eh? i miren quines errades fa.</p> <p>...els fa riure molt perquè són coses, errades...</p> <p>...els dibuixos animats també estan bé, vull dir, aquest vídeo, no... és d'en Walt Disney, però és clar, és antic, però, es veu molt bé els errors que fan, es veu molt bé.</p> <p>Els dibuixos animats, per exemple... el vídeo de quart el trobo més encertat que el vídeo de cinquè i sisè, perquè eren quatre situacions; a més, la cinta no era espanyola, era anglesa o així i és clar, el tipus de cotxe que es veia i el tipus de... això és el meu parer, eh?</p>

ESCOLA	OPINIONS
14	<p>Prèviament anem a veure el vídeo. Primer pensen que només són dibuixos animats, però Déu n'hi do! les coses que aprenen, no?</p> <p>Adequat, sí, sí, totalment. Si s'ho passen molt bé, molt divertit, i amb aquesta musiqueta marxosa que té que engresca els nens, no?. Ja sé que els agrada veure tota mena de dibuixos animats, però que no... i a més, com que el veuen a nivell de grup, d'aula, que no és allò de la gran massa de gent, doncs hi participen més.</p>
15	<p>Una mica curt se'ls va fer...</p> <p>Molt curtet.</p> <p>Però és clar, almenys, en el grup que estava jo, que són nens són molt actius i sempre pregunten i participen i el vídeo va ser molt curtet, però va donar per a temes de molta estona. Però sí, el vídeo era curtet, sí que ho era.</p> <p>Els va agradar molt i...</p> <p>Aquells dibuixos que eren coneguts per ells i molt bé.</p> <p>Deien: "sobretot que el posin una altra vegada, que el posaran una altra vegada, no?" O sigui, que els va agradar molt, eh?</p>

Com s'ha pogut observar, en el moment en què l'entrevista comença a detallar parts concretes del Programa, apareixen opinions que matisen molt més o, de vegades contradiuen, la valoració global positiva feta anteriorment.

Les opinions recollides poden classificar-se i analitzar-se des dels punts de vista següents:

- Valoració positiva del vídeo.
- Valoració crítica del vídeo.
- Suggestiments alternatius al vídeo.

■ Valoració positiva del vídeo

El grup de professors que valora positivament el vídeo està integrat per set opinions del total de les quinze recollides. Es fa evident, doncs, que no és el grup majoritari el que valora favorablement la filmació.

Els comentaris que apareixen són diversos, des d'aquells molt descriptius: “...*estava força bé*”, “...*va estar bé i és interessant*”, fins a aquells que valoren el vídeo perquè va satisfer els seus alumnes:

“...primer vam veure un vídeo amb quatre situacions diferents i els va interessar. Elles el plantejaven en el sentit de quines coses feia bé aquest individu i quines feia malament” (escola 12).

“...els fa riure molt perquè són coses, errades...” (escola 13).

“...s'ho passen molt bé, molt divertit, i amb aquesta musiqueta marxosa que té que engresca els nens” (escola 14).

“...Els va agradar molt” (escola 15).

Unes altres opinions aporten arguments més explicatius per a justificar l'opinió:

“...La primera part estava força bé, perquè és una mica allò de conscienciar-los, no? amb aquells bocins de pel·lícula que ens van passar” (escola 1).

“...els dibuixos animats també estan bé, vull dir, aquest vídeo, no... és d'en Walt Disney, però és clar, és antic, però es veu molt bé els errors que fan” (escola 13).

“...el vídeo va ser molt curtet, però va donar per a temes de molta estona” (escola 15).

En definitiva, totes aquestes opinions indiquen que aquest grup de professors no dubta de la idoneïtat del vídeo i de la seva eficàcia pel que fa a l'ensenyament i aprenentatge de l'educació viària a les aules. Se senten, doncs, satisfets d'aquesta primera activitat del Programa.

▪ Valoració crítica del vídeo

La major part dels professors entrevistats (un grup de vuit del conjunt de quinze), tenen una posició crítica respecte del vídeo. Dins aquest grup hi ha algunes opinions molt discretes, mentre que d'altres, concretament l'opinió de dues persones, són molt radicals en les seves posicions crítiques.

Una part dels professors, sense qüestionar la idoneïtat de les imatges, creu que és poc apropiada per als seus alumnes per diferents raons. Alguns indiquen que es tractava d'unes imatges que apareixien de forma molt ràpida i, per tant, era difícil que els alumnes en captessin la intencionalitat, per la qual cosa, a vegades, podien haver copsat detalls intrascendents:

"...el vídeo, per exemple, és massa ràpid potser per als nens que tenim nosaltres aquí en el centre. Tenim molts gitanets i nanos molt dispersos. I potser els cinc minuts que dura el vídeo és massa ràpid perquè s'adonin que hi ha unes accions que fan malament i tota la història (...) Hi havia molts conceptes en molt poc temps. Llavors als nanos (...) no els donava temps de pair-los" (escola 3).

"...vaig tenir la impressió que com que passava molt ràpid i era molt curt, com si no tinguessin temps d'assimilar-ho (...) perquè no estaven gaire asserenats com per estar totalment predisposats per veure el vídeo... també la meua classe és més moguda i potser per això..." (escola 5).

"...eren unes imatges molt ràpides, i després els van fer unes preguntes sobre el que havien vist i és clar no havien tingut temps de fixar-s'hi, de copsar els detalls (...). Es van fixar, per exemple, més en els globus que s'escapaven que no pas al final en la infracció del semàfor" (escola 11).

També hi ha professors que consideren que el vídeo conté un excés d'informació i que era repetitiu quant a accions comeses incorrectament. Tot això va en detriment, segons els professors, del fet que els alumnes es fixin en el que és més fonamental:

"...els van passar tots quatre de cop (es refereix a les seqüències del vídeo) i llavors les criatures, almenys els meus, no es recordaven del que havien vist exactament, encara que són seqüències curtes... què deia el primer vídeo que has vist?... no sabien si era el de la monja, si era el de l'home, si era el del nen" (escola 2).

“... La part que vaig trobar més fluixa va ser el vídeo... era un pel massa llarg i massa repetitiu, o sigui sempre eren escenes en què hi havia, evidentment, coses ben fetes, però: què s'ha fet malament? què s'ha fet malament?... sempre era la pregunta, no?” (escola 6).

Finalment, hi ha un professor que critica el vídeo per la manca d'atractiu:

“... El vídeo, potser no atreia tant (...) el vídeo no va arribar tant als nanos” (escola 9).

En totes les opinions anteriors veiem que es manifesta que el vídeo no s'ajusta a les necessitats pròpies dels alumnes. Però, a més de les opinions d'aquests professors, n'hi ha dues que, com ja s'ha dit, fan una crítica molt més profunda a l'activitat proposada i semblen expressar una certa decepció respecte d'aquesta proposta del Programa RACC:

“... El vídeo em va sorprendre perquè jo pensava que essent el RACC, seria un vídeo fet expressament per a aquesta campanya educativa, i aquest vídeo es limitava o aprofitaven uns dibuixos animats, que jo ja, per casualitat, els havia vist a la televisió i em va sorprendre que aprofitessin uns dibuixos animats que són més antics que l'època del Walt Disney, tots aquells del Melody i que em sembla que també es van aprofitar per un vídeo clip d'un grup musical català de rock, no?” (escola 7).

“... Molt fluix, molt fluix, molt fluix. Inclús, al moment de la valoració (...) vaig posar-ho, que el vídeo era molt fluix. És que inclús era..., com et diria jo, carrincló (...) però..., faltava contingut, era molt pobre (...) Els nois que ho portaven li van saber donar molt la salsa, no?, però era la part més fluixa que vaig trobar” (escola 8).

La disconformitat d'aquestes dues opinions es manifesta clarament en indicar la pobresa de continguts, el desacord amb les imatges que es projecten, que les imatges eren antigues, etc. Hi ha en aquest grup una manifestació clara de la decepció que van tenir ja que creuen que una institució com és el RACC hauria de fer un vídeo pensat i realitzat per a ser un vídeo educatiu.

▪ Suggestiments alternatius al vídeo

Cap dels professors, ja sigui els que valoren positivament les imatges com aquells que en són crítics o molt crítics, posa en dubte si s'ha d'incloure un vídeo en el Programa RACC. Cal suposar, doncs, que aquesta proposta és acceptada i que l'única discrepància està en el contingut de les imatges, dels diàlegs, etc.

A la vegada, alguns d'ells, fan propostes alternatives per tal d'adaptar aquest vídeo als alumnes:

"...Jo en passaria un (es refereix a una seqüència) i llavors discutir sobre aquell perquè sinó llavors tenen els quatre o cinc vídeos que es van passar i tenen un garbell (se suposa que es refereix a un garbuix) al cap. Això dels vídeos per separat, no tots de cop... La criatura té una mar d'informació que no l'assimila" (escola 2).

"...Potser si fos més lent potser se'n donarien més compte (...). Donar-la (es refereix a la informació) molt pautada, molt, perquè (...) són nanos que tenen manca d'atenció, que no estan treballats" (escola 3).

Per part de les dues opinions crítiques més radicals, els suggeriments que aporten fan referència a canvis més profunds que impliquen la mateixa institució del RACC, tal com fan palès en aquest comentari:

"...Jo crec que podrien fer un vídeo especialitzat, eh? (...). Per a mi que tampoc ha de ser tan car fer una realització específica d'això (...). El vídeo ha de ser creat especialment per a l'activitat que ha de ser" (escola 7).

Algunes d'aquestes opinions crítiques sobre el vídeo contrasten amb l'opinió favorable sobre el Programa d'Educació Viària del RACC que en la pregunta anterior s'ha comentat. Una de les explicacions que podríem donar a això és el fet que com a proposta d'activitat, cap professor no la descarta. El vídeo és, per tant, una proposta que es troba interessant, però els diferents matisos i opinions ens fan deduir que no acaba d'ajustar-se al que els mestres consideren com un vídeo educatiu, ja sigui per una incorrecció de les imatges, per la falta de lligam entre les seqüències, per la rapidesa o lentitud com estan encadenades, etc.

9.3.1.4 Valoració del comentari del vídeo

Una vegada els alumnes han vist les imatges introductòries a les activitats del Programa RACC d'educació viària, s'inicia un col·loqui amb ells per tal d'ajudar-los a reflexionar sobre el que han observat.

Aquest col·loqui està dirigit pels monitors que duen a terme les diferents activitats i que van aportant les idees aparegudes en la filmació a partir de les quals demanen als alumnes què en pensen, si són o no adequades, si han vist casos similars, etc.

A l'entrevista amb els professors dels diferents centres es va comentar, a més a més del vídeo del qual ja se n'ha fet referència en l'apartat anterior, quina era l'opinió que tenien respecte al comentari que els alumnes van fer sobre el vídeo. Les respostes obtingudes queden reflectides en el quadre que tot seguit s'inclou:

ESCOLA	OPINIONS
1	Van parlar força. Se n'adonaven més de les dolentes (es refereix a mal fetes) i quan els preguntaven: però n'hi ha alguna de bona?, llavors costava més, perquè sempre tendim, no?, a veure el negatiu.
2	Els ja ho tenien per la mà, perquè sabien exactament totes les coses, tots els detalls del vídeo, no? i llavors deien a les criatures, no n'hi havia cap més? i res més? i res més? Vull dir, fins que sortien totes les coses, però a la criatura li valdria més només una seqüència i dir tal, tal, tal cosa i sortirien més bé. A mi em sembla més profitós així, ara no té cap importància de res.
3	La posada en comú va servir per a recordar-los el que havien vist.
4	...van sortir preguntes interessants i ara no recordo, però van sortir coses, eh? per als nens de quart, Déu n'hi do!
5	...llavors em vaig adonar que els nanos havien captat molt millor les imatges del que jo em pensava... Vull dir que per un altre costat potser no s'ha d'arreglar (es refereix al vídeo)... potser no... potser és una imatge meva... ...perceben molt més del que nosaltres ens imaginem, això seguríssim, i tant!
6	D'entrada ells, quan els van passar el vídeo: ara què ens demanaran?, i al primer moment va ser aviam?... això va passar sobretot amb el primer passi, però després, és això, com que sabien ja quina seria la pregunta immediata estaven molt al cas i jo vaig veure que els nanos seguien molt bé... són nanos de sisè.

ESCOLA	OPINIONS
7	<p>Llavors clar, d'uns dibuixos animats que no han estat pensats per a fer una anàlisi de com s'ha de comportar un personatge o una persona, conduint o anant a peu o el que sigui, clar, llavors feina per a les persones, o per als monitors o el que sigui, que s'han dedicat a mirar aquest vídeo i a veure què en podien treure. A mi em va saber greu, no?, vaig pensar... m'esperava més, llavors clar, ells es van esforçar, i clar, allò, súper analitzat sí que veies moltes coses, ells, els monitors, en treien moltes coses, no? Primer el van mirar, estaven en silenci els nens, molt bé. Aleshores els van dir que s'hi fixessin molt amb coses que el personatge o els personatges que sortien feien ben fetes i coses mal fetes. Els nanos en van dir unes quantes, i el que no, el que no sortia, doncs, els monitors els ajudaven que sortís, a dir coses noves...</p> <p>I no els ho deien directament, els feien pensar una mica, això estava molt bé. El treball dels monitors va estar molt bé, i aleshores, després d'això es va fer una mica d'anàlisi, de resum del que havien vist, i treballar bàsicament com s'ha d'anar amb bicicleta i com hem d'anar a peu i amb bicicleta les indicacions de girar a l'esquerra, de girar a la dreta. Van insistir molt, que a mi em va semblar molt interessant, en el tema del cinturó de seguretat i que els nens i nenes, menors de dotze anys, no poden anar a davant... perquè ells feien la pregunta al revés: quants de vosaltres seieu al costat del pare o la mare quan condueix, no? Clar, la majoria ho feien, no?</p>
8	<p>...el que passa que el vídeo van ser ells dos que van anar reconduint i fent preguntes i tal i molt bé, però clar el vídeo no donava molt de sí, vaig trobar que així com el de la Guàrdia Urbana tenen un vídeo que està molt ben estudiat i que donava molt peu a fer un treball posterior, el vídeo d'ells, no.</p>
9	<p>En el debat, els mateixos monitors no donaven tanta importància a la reflexió a partir del vídeo, sinó que donaven molta més importància després a la situació de rol. Va ser com si els mateixos monitors situessin el vídeo com una activitat més o menys introductòria, de recordar aquelles quatre coses que més o menys han de saber i després la part del joc de rol era com la més important, no?</p> <p>...queda acotat el que és en aquell moment, per tant només es tracta, bé, en el temps que s'hi dedica i les activitats que després es puguin desenvolupar, no n'hi ha, s'acaben allà... per tant és una cosa que se li podria, poder, treure-li més explotació, no ho sé, a nivells visuals més reforços, eh?, i que per tant, queda com molt limitada en aquell moment determinat, no?, no s'aprofundeix...</p>
10	<p>La part de després del vídeo que recordo que fan una mica de comentari i parlen amb els nanos, en principi els nanos estaven com bastant freds, vull dir, havien vist unes coses, no sabien massa per on anaven perquè potser tampoc estaven acostumats a veure aquests tipus de vídeo, són esqueixos molt curts i trets com de pel·lícules i no sabien massa per on anaven i estaven com freds...</p>

ESCOLA	OPINIONS
10	...potser si nosaltres abans els haguéssim preparat o haguessin estat acostumats a veure coses d'aquest tipus (es refereix al vídeo), haguessin reaccionat diferent o haguessin participat més, però van ser poc participatius.
11	...els deien: al costat d'aquella moto qui hi havia?... clar, ni jo quasi no ho havia vist! Els deien: ai, és que això no ho he vist! Va ser potser la cosa (es refereix al vídeo) que no em va lligar gaire.
12	Era molt participatiu per part dels alumnes, ells anaven dient el que trobaven bé i el que no i per què i totes aquestes coses.
13	Ho trobo correcte, sí, sí. molt bé. Ho van enfocamentar molt bé i van parlar molt bé amb la canalla i molt bé... ...no sé si es van deixar alguna cosa al calaix... ...el diàleg està bé, perquè, molt, molta estona també es cansen, són petits aquests, són de tercer i quart i els quatre punts... Sí, sí, trobo que sí, això sí.
14	Perquè quan es fa la posta en comú després i comences a parlar i a dir: escolta, i què has vist, què no has vist, coses que potser... ah!, doncs el senyor que ha trepitjat una flor, que no només són coses de cotxes o de motos sinó de comportament cívic, no?
15	Van fer moltes preguntes... ...em sembla que van estar quasi una hora, em sembla. El comentari una hora. Vam dir, ja prou perquè hem de continuar... ...perquè el vídeo el van treballar molt. A partir del vídeo, què ha fet ben fet, què s'ha fet mal fet i per què i com ho havien de fer. Això es va treballar molt i això els nens van aprendre a distingir-ho bé.

L'opinió del professors respecte del comentari de les imatges del vídeo pot agrupar-se en tres blocs diferents:

- Descripció i valoració de la temàtica del vídeo.
- La interacció monitors-alumnes.
- Problemes detectats en aquesta activitat.

▪ Descripció i valoració de la temàtica del vídeo

En una primera descripció i valoració dels aspectes relacionats amb el vídeo, un professor fa una aportació interessant en el sentit que valora el fet que hi apareguin situacions viàries enteses en un ampli ventall que inclou totes les que es donen a la via pública i no solament com les situacions relacionades amb els vehicles i els vianants:

"...què no has vist (...), el senyor que ha trepitjat una flor, que no només són coses de cotxes o de motos sinó que de comportament cívic" (escola 14).

Després d'aquesta primera aportació que apareix solament en una de les opinions, l'aspecte que majoritàriament fan palès els professors entrevistats és el d'un cert desconcert per la temàtica que el vídeo inclou i que queda recollit en els dos comentaris següents:

"...d'uns dibuixos animats que no han estat pensats per a fer una anàlisi de com s'ha de comportar un personatge o una persona, conduint o anant a peu o el que sigui, clar, llavors feina per a les persones, o per als monitors (...) que s'han dedicat a mirar aquest vídeo i a veure què en podien treure. A mi em va saber greu, no?, vaig pensar... m'esperava més" (escola 7).

"...tampoc estaven acostumats a veure aquests tipus de vídeo, són esquetxos molt curts i trets com de pel·lícules i no sabien massa per on anaven i estaven com freds..." (escola 10).

Probablement aquestes opinions són degudes al fet que no és gaire freqüent que un vídeo dels anomenats *educatius* tingui un tractament informal com el del Programa d'Educació Viària, en el sentit que aquest inclou bàsicament impactes visuals que és el que pretén aconseguir el vídeo del Programa RACC. A partir de les seqüències de pel·lícules o de dibuixos animats es presenten situacions viàries que volen causar un impacte en els alumnes. Els vídeos educatius acostumen a tenir un format molt més tradicional amb la finalitat d'acostar una part de la realitat a les persones que el veuen.

El vídeo del Programa intenta més aviat estimular la imaginació i mobilitzar el pensament per a poder iniciar una reflexió sobre l'educació viària que no pas mostrar la realitat per tal que els alumnes en treguin conseqüències.

▪ La interacció monitors-alumnes

És evident que el valor del vídeo com una de les activitats proposades en el Programa RACC ve donat, bàsicament, pels comentaris que se'n poden derivar. En aquest sentit és fonamental l'actuació dels monitors i la interacció que es produeix amb els alumnes, basada en preguntes que els monitors els van plantejant, tot esperant la participació activa de l'alumnat.

Els professors consideren majoritàriament que aquesta interacció és força aconseguida:

"... van parlar força" (escola 1).

"... Ells ja ho tenien per la mà, perquè sabien exactament totes les coses, tots els detalls del vídeo, no? i llavors deien a les criatures, no n'hi havia cap més? i res més? i res més?" (escola 2).

"... estaven molt al cas i jo vaig veure que els nanos seguien molt bé..., són nanos de sisè" (escola 6).

"... ells es van esforçar, i clar, allò, súper analitzat sí que veies moltes coses, ells, els monitors, en treien moltes coses, no? (...) Els nanos en van dir unes quantes i el que no, el que no sortia, doncs, els monitors els ajudaven que sortís, a dir coses noves..." (escola 7).

"... van ser ells dos que van anar reconduint i fent preguntes i tal i molt bé" (escola 8).

"... Era molt participatiu per part dels alumnes, ells anaven dient el que trobaven bé i el que no i per què i totes aquestes coses" (escola 12).

"... ho van enfocamentar molt bé i van parlar molt bé amb la canalla (...) el diàleg està bé, perquè, molt, molta estona també es cansen, són petits aquests" (escola 13).

Les opinions anteriors constaten que els monitors fan parlar els alumnes sobre les imatges que anteriorment s'han vist. Però alguns d'ells matisen molt més com és aquest diàleg, en el sentit que el veuen com a mobilitzador i motivador envers les altres activitats d'educació viària que es faran posteriorment.

El diàleg és, doncs, un pont entre les imatges observades al vídeo i les activitats que faran més endavant, però aquest enllaç pretén que vagin entrant en la temàtica de l'educació viària a partir del raonament, que sàpiguen en tot moment què fan i que reflexionin sobre aquestes accions:

"... la posada en comú va servir per a recordar-los el que havien vist" (escola 3).

"... i no els ho deien directament, els feien pensar una mica, això estava molt bé (...) Després d'això es va fer una mica d'anàlisi, de resum del que havien vist, i treballar bàsicament com s'ha d'anar amb bicicleta i com hem d'anar a peu i amb bicicleta les indicacions de girar a l'esquerra, de girar a la dreta" (escola 7).

També cal fer esment de la sorpresa que algun professor manifesta respecte dels comentaris que van arribar a fer els seus alumnes:

"... van sortir preguntes interessants i ara no recordo, però van sortir coses, eh? per als nens de quart, Déu n'hi do!" (escola 4).

"... em vaig adonar que els nanos havien captat molt millor les imatges del que jo em pensava (...) perceben molt més del que nosaltres ens imaginem" (escola 5).

En definitiva, la interacció entre monitors i alumnes està plenament aconseguida. Comentar el vídeo significa integrar els alumnes a la dinàmica del Programa d'Educació Viària, estimular la seva participació a partir de l'anàlisi i la reflexió del que anteriorment han vist. Es tracta, doncs, de fer-los *pensar* sobre les imatges.

La resposta dels alumnes arriba a ser una veritable sorpresa per a alguns professors, ja que sembla que no creien que a partir del vídeo els seus alumnes aconseguirien raonar tal com van fer-ho. Això pot interpretar-se en el sentit que malgrat que sembla que les imatges només estimulen la imaginació, també aporten informació als alumnes. Es tracta de saber dirigir el debat perquè emergeixin elements més reflexius.

■ Problemes detectats en aquesta activitat

El tercer aspecte a valorar sobre el comentari del vídeo, fa aparèixer alguns problemes que els professors entrevistats detecten.

Aquests problemes se centren, essencialment, en la dificultat que tenen els alumnes per a comentar les diferents seqüències del vídeo. Es tracta novament del problema de la diversitat d'imatges del vídeo que, segons indiquen els professors, no permet que els alumnes les captin fàcilment:

"... en principi els nanos estaven com bastant freds, vull dir, havien vist unes coses, no sabien massa per on anaven perquè potser tampoc estaven acostumats a veure aquests tipus de vídeo, són esquetxos molt curts i trets com de pel·lícules i no sabien massa per on anaven i estaven com freds (...) potser si nosaltres abans els haguéssim preparat o haguessin estat acostumats a veure coses d'aquest tipus, haguessin reaccionat diferent o haguessin participat més" (escola 10).

"...els deien: al costat d'aquella moto qui hi havia?... clar, ni jo quasi no ho havia vist! Ells deien: ai, és que això no ho he vist! Va ser potser la cosa que no em va lligar gaire" (escola 11).

I, novament, davant del que els professors creuen que és una dispersió d'imatges, apareix la solució ja esmentada en el capítol anterior que consisteix a fragmentar les diferents seqüències del vídeo per aconseguir-ne una millor comprensió:

"...a la criatura li valdria més només una seqüència i dir tal, tal, tal cosa i sortirien més bé. A mi em sembla més profitós així" (escola 2).

A més del problema respecte del mateix desenvolupament del vídeo i que, per tant, és una dificultat per al comentari posterior, cal destacar altres aportacions que ens donen a conèixer elements valoratius dels professors.

Una d'aquestes aportacions fa referència al fet que es considera que s'incideix massa en els aspectes considerats *negatius* o *mal fets* de les accions que han observat:

"...se n'adonaven més era de les dolentes (es refereix a accions mal fetes) i quan els preguntaven: però n'hi ha alguna de bona?, llavors costava més, perquè sempre tendim, no?, a veure el negatiu" (escola 1).

També es detecta com a problema el fet que per a un professor el comentari del vídeo era més aviat un tràmit o una activitat introductòria perquè el que es considera fonamental del Programa d'Educació Viària ve després:

"... els mateixos monitors no donaven tanta importància a la reflexió a partir del vídeo, sinó que donaven molta més importància després a la situació de rol. Va ser com si els mateixos monitors situessin el vídeo com una activitat més o menys introductòria, de recordar aquelles quatre coses que més o menys han de saber i després la part del joc de rol era com la més important, no?" (escola 9).

Aquestes breus puntualitzacions dels professors aporten una visió que no qüestiona el valor del comentari que es fa sobre el vídeo, però potser poden ser tingudes en compte per a incorporar algunes modificacions al Programa d'Educació Viària del RACC.

9.3.1.5 Valoració del joc de simulació i del comentari del joc de simulació

El joc de simulació és l'activitat que fan els alumnes de 5è i 6è d'educació primària. Per aquest motiu solament hi ha l'opinió dels professors del cicle superior.

És la part central del conjunt d'activitats del Programa RACC per al cicle superior de primària i, probablement, la part més innovadora i que més atractiu té tant per als professors com per als alumnes.

La simulació es du a terme per grups d'uns 10 o 12 alumnes. Cada grup escenifica una situació de carrer en la qual intervenen diversos personatges. El paper de cadascú ve determinat per una gravació que es lliura a cada un dels participants, que va actuant d'acord amb les ordres i els suggeriments que li proporciona el walkman. Al mateix temps i prèviament a la simulació, cada participant s'ha caracteritzat amb una forma (peruques, vestits, mitjans de transport...). També per mitjà d'elements diversos es representa un carrer amb voravies i mobiliari urbà.

Una vegada finalitzada la simulació, hi ha una posada en comú entre els alumnes que han actuat i la resta de la classe que ha presenciat la simulació. Cada actor va definint quin personatge representava i quines coses havia de fer, tot indicant què feia bé i què feia malament. Els alumnes que han fet d'espectadors també manifesten la seva opinió sobre l'escenificació que han vist.

Les opinions recollides en les entrevistes realitzades als professors respecte del joc de simulació són les següents:

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>...el que potser més va agradar és això: la representació. Això és molt maco, trobo que està molt ben ideat, això que porten en una cinta gravat tot allò que han de representar, el personatge, no ho senten els altres, per tant, allò és seu... i dins d'aquí els nens actuaven, penso que amb bastant conseqüència, amb allò... Sempre pot ser una mica més exigent amb el paper...</p>
2	<p>El treball en grup sempre és més positiu que no pas l'individual...</p> <p>El que passa que encara que vagin en grups realment no és que es treballi en grup... cadascú va pel seu personatge.</p> <p>És individual totalment, no?, i a més a més, parlo dels meus, ells s'ho prenen més com un joc, no?, com una obra de teatre i fan el tonto, perquè la veritat, n'hi ha alguns que feien el tonto, en lloc de fer realment el seu paper i el que volen és fer el tonto, el que realment volen és que els altres els vegin, perquè com que és un mirall, és teatre, doncs vegin la seva tonteria, i és una mica això, però bé...</p> <p>...l'actitud és trobar-se una mica amb la novetat de la cosa, estava molt pendent del taxista (es refereix a l'alumne que el professor va fixar-se amb detall), doncs al fer el seu paper, no mirava tampoc si algú passava per ajudar-lo, ni res. Potser la segona vegada la cosa resultaria, fent el mateix, els resultats serien molt diferents.</p> <p>(es refereix a la posada en comú)... No, no, allò és molt bo... és el millor de l'activitat.</p> <p>Sí, sí, exactament, és la reflexió final que vegin que no poden fer tonteries, que realment han fet coses malament i quasibé tots han fet moltes coses malament, altres que ho han fet bé, però que és bo, fer raonar el nano, clar que sí.</p> <p>Sí, sense allò, sense la reflexió final, vull dir, l'activitat hagués quedat pobra, hagués faltat.</p>
6	<p>L'activitat va anar molt bé, als nanos els va agradar molt, i penso que és amb el que ells es van quedar del RACC, o sigui, en definitiva, que està molt bé, perquè era allò ara em poso el casset, ara faig... o sigui, eren realment els protagonistes i va ser el moment que a ells els va agradar i jo penso que ens hem de quedar una miqueta amb el que a ells els agrada i també amb el profit que en van treure, perquè després la posada en comú, bé, era enriquidora, no era hem jugat o m'he disfressat de senyora gran perquè em tocava fer el paper de senyora gran, sinó que darrere de tot això hi havia la reflexió, que en definitiva, és el que comptava.</p>

ESCOLA	OPINIONS
6	<p>(Proposta d'escurçar el vídeo i que només tingués un parell de seqüències) i allargar una miqueta més el que és el joc de simulació, no el joc pròpiament, sinó la reflexió que es fa després, perquè ens vam trobar que anàvem una miqueta contra rellotge, i les explicacions al final eren ràpides, però pel fet aquest, no?, de qüestió de temps. O sigui, jo escurçaria una miqueta el vídeo i donaria més èmfasi a allò, a la simulació.</p>
9	<p>La part del joc de rol era com la més important, no?</p> <p>Molt bé, en aquest sentit (es refereix al joc de simulació), molt bé. El joc de rol estava molt ben portat. La manera de determinar el rol de cada nano estava molt ben feta, de manera que quedava molt aïllat, molt personal què podia fer cadascú al poder-ho escoltar a través d'un casset. Tots els atributs que havien d'acompanyar cada personatge quedaven també molt clars i també tota la pista de situació on es desenvolupava quedava molt bé. A aquesta activitat sí que després se li va treure força profit, eh?... o sigui, els nanos veien molt les situacions i podien comparar situacions quotidianes, o sigui que treballava molt, eh?, que molt condensat en algun, perquè hi havia molts personatges alhora, però Déu n'hi do! El fet de poder-ho fer en grups alternatius que van fent els jocs de rol diferents, doncs va donar bastant de sí.</p> <p>El que sí, per exemple, tota la part del joc de rol, com que és molt vivencial, es posen molt en situació, aquesta sí que com a nivell de reflexió els va servir per saber.</p>
10	<p>Jo el que vaig trobar molt positiu va ser tot el que fan, que ho fan al gimnàs, d'escenificar, una mica fer el joc de rol, eh?, que cada nano té un personatge i ha de fer unes coses en concret. A veure, hi ha nano que es va posar molt de ple dins del personatge i hi ha nano que per vergonya, per manera de ser, no tant, que li va costar més, però penso que sí, que podien veure situacions, els que ho feien, no? Els que ho feien el que els passava és que quan l'escoltaven, sí que deien: però jo he de fer això? Vull dir que se n'adonaven que ells havien de fer alguna cosa que no era prou correcta, que no estava massa bé, però si ve aquell amb la moto, m'atropella... I els que s'ho miraven, al principi s'ho miraven en plan de riure, no?... Ah, però i aquell què fa?, els costava una mica reflexionar sobre allò que veien. El que passa que a mesura que van anar fent els altres van anar veient més... suposo que és allò, no?, d'entrar en una situació una mica diferent i que abans no hi van haver entrat, els va costar una mica. No sé si amb tots els grups de nanos passa, però amb els nostres va passar.</p>

ESCOLA	OPINIONS
11	Per a ells molt adequat. Parlo per a cinquè i sisè, és clar, vull dir, és molt adequat i es van identificar de seguida amb els personatges, i era bo, perquè mentre ho feien no se n'adonaven de res, en canvi, els que estaven asseguts, sí que veien les faltes que feien, que això també és molt important. I com que són molt crítics la canalla, doncs ho troben de seguida.
12	En aquesta part jo em dedicava a fer de fotògraf, però sí, vaig veure que reien molt, i van parlar, van allí, després feien la reflexió, estava tothom amb el que es feia.

Les opinions que els professors expressen respecte d'aquesta activitat són favorables i altament positives en conjunt. No hi ha cap opinió que posi en qüestió el joc de simulació ni cap que en sigui contrària.

Els motius que addueixen els professors per a valorar tan favorablement el joc de simulació són sobretot que els alumnes poden identificar-se amb un personatge i interioritzar-lo. A partir d'aquesta situació lúdica, els alumnes adquireixen un protagonisme que els fa participar molt activament. També es valora bé el fet de l'*atrezzo* que comporta l'escenificació, tant la disfressa personal com el muntatge del carrer.

Però sobretot el que rep una valoració més favorable és el fet que aquesta activitat està pensada com una proposta de grup i que posteriorment cada nen ha de reflexionar en veu alta sobre el personatge que li ha tocat representar; per tant, ha d'indicar quines coses ha fet bé i quines malament i opinar sobre aquesta actuació, argumentant els propis punts de vista.

Hi ha un aspecte que resulta curiós i alhora interessant, tenint en compte la favorable acollida que ha tingut el joc de simulació entre els professors. Es tracta que cap d'ells s'ha preguntat pel contingut de la gravació, tot i que cap professor ha tingut oportunitat de sentir-la. És un fet bastant sorprenent i que pot fer pensar que el que sobretot valoren és la novetat de la proposta, en el sentit que poques vegades activitats d'aquest tipus poden fer-se a l'escola a causa, bàsicament, de la manca de recursos. En la majoria de casos, doncs, els professors és la primera vegada que han presenciada una representació d'aquesta mena.

Els professors entrevistats valoren també molt favorablement la posada en comú que es fa després de la simulació. Els arguments que destaquen fan referència al fet que aquest col·loqui permet que tant els alumnes que han actuat com els que han estat espectadors verbalitzin la pròpia actuació i siguin capaços de destriar les accions favorables de les que no ho són, que han hagut d'experimentar perquè el guió així ho exigia.

El terme que els professors fan servir en les seves opinions és el de *reflexió*. Per a alguns, aquest moment és el que dóna més serietat al que s'ha fet fins aquell moment:

"...és bo fer raonar el nano" (escola 2).

"...darrere de tot això hi ha una reflexió que en definitiva és el que comptava" (escola 6).

"...tota la part del joc de rol, com que és molt vivencial, es posen molt en situació, aquesta sí que com a nivell de reflexió els va servir" (escola 9).

"...estava tothom amb el que es feia" (escola 12).

Finalment, només indicar que hi ha una opinió que, sense negar el valor d'aquesta activitat, qüestiona que es tracti d'un joc d'equip ja que, pel fet que cada alumne representa un personatge, és una proposta individual, de suma d'individualitats, però sense relació entre els personatges representats:

"...el taxista (...) al fer el seu paper, no mirava tampoc si algú passava per ajudar-lo" (escola 3).

9.3.1.6 Valoració dels racons

El Programa RACC té establert per als alumnes del cicle mitjà d'educació primària unes activitats que es duen a terme en petits grups després d'haver vist i comentat el vídeo introductori. Per aquest motiu solament hi ha l'opinió dels professors del cicle mitjà.

Es tracta de quatre propostes diferents anomenades *racons* per les quals els alumnes van passant consecutivament. Es fan al final les quatre activitats previstes.

Una vegada tots els alumnes han accedit als racons, es realitza una posada en comú en la qual es va comentant què han fet en cada activitat, amb quines dificultats s'han trobat, etc.

Les opinions dels professors sobre aquesta proposta del Programa RACC queden recollides en el quadre següent:

ESCOLA	OPINIONS
3	<p>...potser el temps és molt acotat perquè ho puguin fer tranquil·lament i potser faltaria més cosa, a veure... és que hi havia quatre racons, clar, és repetitiu. Llavors, els nanos aquests estan pendents del que fan els altres, llavors quan arriben a l'altre ja saben el que han de fer, la majoria.</p>
7	<p>...després d'aquest resum i d'aquest treball oral es van fer les activitats de racons, que eren quatre racons i ara no recordo exactament com eren... Uns tenien una fitxa i havien de trobar els personatges que feien unes coses malament. Uns altres que els vaig atendre jo, hi havia una il·lustració i explicava una petita historieteta i donava diverses possibilitats sobre com havies de respondre en aquella situació, per exemple com s'havia de travessar una carretera o una cruïlla, o si veníem d'una excursió, o davant de l'escola hi havia un semàfor o un pas de vianants, què havíem d'escollir. Això estava molt bé la idea, però, clar, eren quatre racons, a la meua escola som classes de vint-i-cinc, un nombre que encara està bé, però, és clar, ells només eren dos monitors, i jo tres, amb la qual cosa, sempre quedava un racó més desatès, bé ells ho anaven fent, no? Llavors el que vaig atendre jo, que me'n recordo molt bé de com era l'activitat, trobo que si no s'hi posava el mestre, aviat estava fet... vull dir que hi havia poc contingut o poc aprofundiment, o allò durava molt poc, pel que duraven les altres activitats, aquell durava poc. Llavors, és clar, jo m'hi vaig implicar molt, però potser es poden trobar amb escoles que el mestre no s'hi impliqui, i aleshores es queden allà així... ja han acabat i què passa, no? Llavors, amb la imaginació i amb els recursos de l'últim moment i de les coses que se m'acudien, anava insistint, aprofundint, buscant situacions similars, que jo vaig trobar que aquest racó fallava una mica amb això. No que estigués mal plantejada l'activitat, no?, sinó que era pobra, era curta, no?</p> <p>Al final de tot això, es va fer una posta en comú i es van analitzar aquestes làmines amb aquestes situacions... aquestes vinyetes i aquestes historietes, n'hi havia una per a cada grup, és a dir, hi havia quatre situacions diferents. I jo, és això, que vaig trobar que era una llàstima que no hi hagués un qüestionari complementari, que en el moment de ser-hi t'ajudin una mica en aquella estona que estàs allà amb els nens, poder atendre'ls o poder estar més per ells o que ells estiguessin entretinguts, també, ocupats i aprenent i aprofundint...</p>

ESCOLA	OPINIONS
8	<p>...ho trobo molt ben organitzat i els nanos han disfrutat i arrel d'allò vam fer tot un treball, en canvi del vídeo, no...</p> <p>...penso que els nanos estan acostumats a fer activitats tipus racó com ho van organitzar i em va semblar correcte el temps.</p> <p>Després també em va agradar molt la xerrada conjunta que vam fer al final, en què van reunir tots els nanos. Vull dir que estava molt ben organitzat.</p>
13	<p>Després fan una sèrie de jocs, quatre racons per jocs. Està bé, està bé, bé, tot és millorable, no?</p> <p>Home, estan ben pensades... (es refereix a les activitats dels racons), ara, poden ser millorables, que a mi, bé, no sé, no sé pas com dir-ho, potser seria millor que fossin algun tipus d'activitats que ells es moguessin més, perquè són activitats que ells estaven estàtics.</p> <p>...sí, estàtics... Home ja està bé que trobin en un dibuix: troba els que... bé, un joc d'observació, jocs d'observació d'infraccions i després completat amb un joc d'observació: a veure si trobes el nen que puja a la taula, el nen que d'això o sigui, havien de trobar infraccions i a més a més dues preguntes més de reforç o per ajudar o com li vulguis dir: busca el senyor que esta mirant la tele, busca... Està bé, això està bé, sí, però tota, alguna... em sembla que només n'hi havia una que era de moviment, que havien de fer alguna imitació o alguna cosa, però eren totes... Ja està bé que n'hi hagi algunes de quietes, però alguna que s'hagin de moure, que hagin de... com a cinquè i sisè, que posen una carretera a terra i clar...</p>
15	<p>Els va agradar també.</p> <p>Mira, els va agradar, van fer les activitats i bé, bé.</p> <p>Van participar, bé.</p> <p>Una mica curta, no sé, bé, van treballar per grups i després la posta en comú em va semblar una mica...</p> <p>...els agradava molt i estava cadascú al seu raconet. Llavors clar, la posta en comú va ser una mica així, recollir totes les opinions, però no es podien explicar, potser, totes... el que havien fet... sí que ho van exposar, però una mica...</p> <p>Una mica massa ràpid potser, perquè ja s'havia fet l'hora, no?</p> <p>Perquè era l'hora, no per una altra cosa, eh?</p>

ESCOLA	OPINIONS
15	<p>Concretament aquest racó, potser sí que és... hi ha molta cosa, fins i tot al mural, per poder... Hi havia coses que els costava una mica de captar-les. És molt, molt dens, oi que sí per als nens d'aquesta edat? Ja ho anaven veient i ho anaven trobant, però per a aquesta edat potser hi havia moltes coses aquí.</p> <p>Massa espès.</p> <p>Mires aquesta làmina i no sé...</p> <p>És clar, busca aquí un cotxe que està tombant a la dreta, em sembla que deien... també on pot tombar, per exemple. Llavors, bé, ja no sabien ni per on tirar, no? i a més a més hi havia alguna cosa que els costava, els havies d'ajudar una mica perquè els costava de veure.</p> <p>Sí, o coses que estaven mal fetes i aquesta que llençava l'aigua per aquí, no sé, però, sí.</p> <p>Sí, hi ha coses que eren molt evidents, però hi ha coses que potser tenien més dificultat, però, bé.</p>

Cap dels professors entrevistats manifesta opinions desfavorables envers aquesta proposta d'activitats per racons, però tampoc cap d'ells demostra gaire entusiasme. Podem analitzar els arguments destacats pels professors tenint en compte:

- aspectes relacionats amb la naturalesa de l'activitat, i
- aspectes relacionats amb l'organització de l'activitat.

- Aspectes relacionats amb la naturalesa de l'activitat

La naturalesa de l'activitat és valorada, com ja s'ha indicat, favorablement, però com exposa un professor (escola 13) és millorable.

Dos dels professors expressen una actitud crítica envers les propostes que es fan als alumnes, que es consideren excessivament *repetitives*:

"... és que hi havia quatre racons, clar, és repetitiu" (escola 3).

"...jocs d'observació, jocs d'observació d'infraccions i després completat amb un joc d'observació: a veure si trobes el nen que puja a la taula (...) busca el senyor que està mirant la tele" (escola 13).

Un altre dels aspectes que els professors indiquen com a poc adequat és la manca d'acció:

"...potser seria millor que fossin algun tipus d'activitats que ells es moguessin més, perquè són activitats que ells estaven estàtics (...) em sembla que només n'hi havia una que era de moviment, que havien de fer alguna imitació (...) ja està bé que n'hi hagi algunes de quietes, però alguna que s'hagin de moure!" (escola 13).

Un altre professor creu que aquests racons entusiasmen poc els alumnes perquè no tenen atractiu:

"...no és que estigués mal plantejada l'activitat, no, sinó que era pobre (...) vaig trobar que era una llàstima que no hi hagués un qüestionari complementari, que en el moment de ser-hi t'ajudin una mica en aquella estona que estàs allà amb els nens, poder atendre'ls o poder estar més per ells o que ells estiguessin entretinguts, també, ocupats i aprenent i aprofundint" (escola 7).

En definitiva, aquest professor considera massa simples les activitats i creu que, per tant, no desvetllen l'interès dels alumnes, per la qual cosa suggereix un material addicional. Aquesta solució, per descomptat, és discutible i provoca certs dubtes davant el fet que mitjançant un qüestionari es generi l'interès dels alumnes. Apareix, d'altra banda, la paraula *entretinguts*. Potser és aquesta la demanda, en el sentit de fer més propostes perquè l'activitat sigui més llarga.

A més d'aquesta opinió, en podem destacar una altra que considera els racons com unes activitats excessivament complexes:

"...hi ha molta cosa, fins i tot al mural (...) hi havia coses que els costava una mica captar-les. És molt dens (...) per a nens d'aquesta edat. Ja ho anaven veient i ho anaven trobant, però per a aquesta edat potser hi havia moltes coses (...) massa espès (...) busca aquí un cotxe que està tombat a la dreta (...) ja no sabien per on tirar (...) i a més hi havia alguna cosa que els costava, els havies d'ajudar una mica perquè els costava de veure" (escola 15).

Diversitat d'opinions, algunes contradictòries, que reflecteixen que les activitats que configuren els racons no acaben de ser totalment satisfactòries per als professors entrevistats.

▪ Aspectes relacionats amb l'organització de l'activitat

Unes altres opinions dels professors mostren certa crítica a la manera com està organitzada l'activitat dels racons.

Els comentaris majoritaris són els que fan referència al poc temps de què disposen els alumnes per a fer amb tranquil·litat les activitats. A més, això impedeix que hi hagi una bona posada en comú.

Una altra opinió fa referència al fet que els nens estan pendents del que fan els dels altres grups i llavors quan arriben al racó següent ja no tenen gaire interès, ja *"saben el que han de fer"* i això és valorat com a desmotivador.

També hi ha un professor que veu com un problema la manca de persones o monitors per a poder atendre els alumnes:

"... eren quatre racons, a la meva escola som classes de vint-i-cinc (...) però, és clar, ells només eren dos monitors i jo tres, amb la qual cosa, sempre quedava un racó més desatès (...) el que vaig atendre jo (...) trobo que si no s'hi posava el mestre aviat estava fet... vull dir que hi havia poc contingut o poc aprofundiment (...) jo m'hi vaig implicar molt (...) vaig trobar que aquest racó fallava una mica amb això" (escola 7).

La seva opinió indueix a la reflexió, en el sentit que es parteix del supòsit que cada grup podrà treballar de forma autònoma i, segons aquest professor, sense l'ajuda d'un adult els alumnes no sobrepassen el nivell més superficial. Les activitats queden, doncs, com un simple entreteniment.

9.3.1.7 Valoració dels materials

Per a desenvolupar el Programa RACC d'Educació Viària és necessari disposar d'uns materials de suport per a cada una de les activitats que es proposen als alumnes. Una part d'aquest material s'utilitza col·lectivament: voravies, carrer, semàfor, etc., mentre que una altra part és d'ús individual, com per exemple els *walkmans* que s'utilitzen en el joc de simulació per a caracteritzar cada un dels personatges que hi participen.

En les entrevistes amb els professors es va tractar aquest aspecte, referit als materials, per tal de conèixer com el valoren i quin grau de funcionalitat li atorguen. Es deixen de banda materials com el vídeo, que ja s'ha analitzat i comentat anteriorment.

ESCOLA	OPINIONS
4	<p>Sí, sí (es refereix al material). Home, jo el vaig fer servir i tot... i tant!, precisament jo el tenia al meu departament i tot el temps que va estar aquí el vaig fer servir, tot el que vaig voler, i per què? per aprofitar-lo.</p> <p>Sí, sí (es refereix al fet que li va ser útil) i tant!, i tant que sí!, i tant que sí! I moltes de les propostes que ells van fer com a jocs jo me les vaig apuntar, també, per a fer-les servir dins de la meua àrea. Més recursos per a mi.</p>
6	<p>...aviam, és un material una miqueta infantil, no?, segons quines coses... cotxets i tal... però que en definitiva els nanos no ho van viure com: ai mira una joguina, sinó, va som-hi!, s'ha de fer això doncs fem-ho!, o sigui, penso que el material, aviam sempre es podria millorar algun que altre aspecte, però en definitiva era força correcte.</p>
7	<p>Jo els considero una mica pobres... perquè les làmines i historietes eren amb tamany foli, petit, en blanc i negre, la historieta, clar. La historieta l'havia de llegir jo o l'havia de llegir un nen, no tenia tothom el text, una cosa tan senzilla, no? El vehicle també era en blanc i negre, no gaire gran.</p> <p>(Caldria fer-lo) més vistós, més agradable. Llavors, el detall que ens van donar un llapis, molt senzillet, no?... em sembla molt bé, eh?, perquè no hi ha l'obligació de donar res, eh?</p>
8	<p>Està molt pensat. És com molt didàctic i alhora lúdic i és molt estil que fem aquí a l'escola... Alhora hi havia coses novedoses, hi havia molta imatge i recordo que a més a més hi havia treball de lectura i un qüestionari que... o sigui, era variat...</p> <p>...per als petits van portar tot un muntatge de transports i un cotxe enorme... La veritat és que està bé.</p>

ESCOLA	OPINIONS
10	<p>El trobo bé (es refereix al material). El trobo interessant de cara als nanos. Fer això sense un material de suport, per a mi, que costaria molt al nano que entrés dins del joc.</p> <p>Sí, jo penso que és més posar-los en situació i penso que és necessari que portin aquest material... A veure, de material hi ha les dues coses, tot el que fan servir els nens o per simular l'entorn i els walkmans que porten, que això és molt interessant, penso jo. Vull dir, en lloc d'anar explicant a cada nen què és el que ha de fer, doncs donar-li, escolta-ho i si tens algun dubte demana que t'expliquin... Aquesta vaig trobar que era una idea d'aquelles que dius: tu, està bé! Primer no perds tant temps com si ho has d'anar explicant un a un, el nano es concentra amb allò que té, sap que ell té una cosa diferent que un altre... bé, que li diuen: tu no saps què fa l'altre, cadascú ho sent, no us ho digueu, vull dir, entren en una mena de joc que els agrada. A veure, les coses que porten, penso que tot està bé i n'hi alguna que queda una mica així penjada, per exemple: això és un parc, clar, el gimnàs aquí el tenim una mica petit i els quedava res, un trosset petit per jugar a saltar a corda, clar, potser tampoc és tant... ells s'amotllen una mica a les instal·lacions.</p>
11	<p>Per a ells molt adequat. Parlo per a cinquè i sisè, és clar, vull dir, és molt adequat i es van identificar de seguida amb els personatges.</p>
12	<p>Home, tot es pot millorar sempre, no?, vull dir que segurament que es pot millorar, però vaja, com que tampoc ho fem, nosaltres això de les dramatitzacions, bé, sí que en fem de tant en tant, però veia que ho portaven prou ben preparat, no? i els feia molta gràcia veure com la gent anava disfressada i totes aquestes coses, però suposo que es pot millorar.</p>
13	<p>Penso que és vell.</p> <p>Passa que podrien renovar-los... estan una mica gastadets... vull dir que... També és veritat, si els remenen tant amunt i avall, ha d'estar una mica desgastat.</p>
14	<p>Veuen que porten un material, perquè porten aquelles catifes amb els pas de zebra, que porten els senyals, que porten...</p> <p>Home, el material és maco perquè a nivell de fitxes, quan han de llegir, plastificat, en bon ús, la làmina aquella de colors, on han de trobar les errades que troben, doncs també. I amb el material de més petits que he vist, com el bus aquest, vull dir que això sí que...</p> <p>Quan fan el canvi d'activitat, doncs home, com que està marcat al terra els carrers, alguns de moment al principi "brrrrmm", eh, què hem dit?, anem pel carrer, hi ha un pas de zebra, un pas de vianants, passa per aquí. Llavors també els ajuda una mica que se situïn dins d'una ciutat, no?, cosa que tothom va sempre tan atabalat, tan... no sé...</p>

Les respostes dels professors es poden classificar en dos grups diferents segons el grau d'acceptació del material utilitzat en el Programa RACC:

- Valoració positiva dels materials utilitzats.
- Crítica dels materials utilitzats.

- Valoració positiva dels materials utilitzats

D'una banda, les opinions majoritàries (7 de les 10 que van tractar aquest aspecte) indiquen que són correctes i exposen diferents raons que recolzen aquesta afirmació:

"...Està molt pensat, És com molt didàctic i alhora lúdic (...) Hi havia coses novedoses, hi havia molta imatge i recordo que a més a més hi havia treball de lectura i un qüestionari (...) era variat..." (escola 8).

"...El trobo bé (...) interessant de cara als nanos. Fer això sense un material de suport, per a mi, que costaria molt al nano que entrés dins del joc" (escola 10).

"...Per a ells molt adequat. Parlo per a cinquè i sisè, és clar, vull dir, és molt adequat i es van identificar de seguida amb els personatges" (escola 11).

Aquestes opinions reflecteixen, doncs, un sentit majoritàriament favorable respecte del material utilitzat. Hi ha, però, algunes posicions crítiques que, tot i que no l'invaliden, seria bo tenir-les en compte per a les successives sessions. Les crítiques es fan des de punts de vista diferents que van des de comentar aspectes superficials fins a aspectes que qüestionen el mateix Programa.

- Crítica dels materials utilitzats

Quant a les crítiques que fan referència a aspectes més puntuals, podem destacar-ne les següents:

"...Penso que és vell (...) podrien renovar-los... estan una mica gastats... També és veritat, si els remenen tant amunt i avall, han d'estar una mica desgastats" (escola 13).

Com es pot veure, aquesta opinió no posa en dubte la idoneïtat del material, sinó la situació en la qual es troba. Hi ha, però, punts de vista que qüestionen molt més els materials:

"...és un material una miqueta infantil, no?, segons quines coses... cotxets i tal... però que en definitiva els nanos no ho van viure com: ai mira una joguina, sinó, va som-hi!, s'ha de fer això doncs fem-ho! (...) en definitiva era força correcte" (escola 6).

"...Jo els considero una mica pobres... perquè les làmines i historietes eren amb tamany foli, petit, en blanc i negre, la historieta, clar. La historieta l'havia de llegir jo o l'havia de llegir un nen, no tenia tothom el text, una cosa tan senzilla, no? El vehicle també era en blanc i negre, no gaire gran (...) Caldria fer-lo més vistós, més agradable" (escola 7).

"...A veure, les coses que porten, penso que tot està bé i n'hi alguna que queda una mica així penjada, per exemple: això és un parc, clar, el gimnàs aquí el tenim una mica petit i els quedava res, un trosset petit per jugar a saltar a corda" (escola 10).

En aquestes darreres opinions es veu, doncs, una crítica més aprofundida al material utilitzat, la qual cosa qüestiona en part les activitats que no podrien dur-se a terme sense l'ajut dels materials.

D'altra banda, algunes d'aquestes crítiques poden ser assumibles i, segurament, poden donar lloc a canvis. Per exemple, potser seria convenient qüestionar quan es renova el material i preveure que cada dos o tres mesos se n'ha de disposar de nou, sobretot si es té en compte que aquest material té un desgast per trasllat i transport, i també perquè els alumnes el fan servir diàriament. També caldria fer un esforç per incorporar les noves possibilitats reprogràfiques que actualment existeixen: fotocòpies en color, ampliació dels gravats, etc.

Respecte de l'infantilisme d'alguns gravats, no hi ha una crítica molt aprofundida, però sí que se n'hauria de qüestionar algun, d'una banda per la pròpia imatge i, de l'altra, pel contingut d'aquests gravats, ja que presenten entorns i imatges una mica estereotipades i poc vinculades a la realitat.

En tot cas, es comprova que en totes les opinions anteriors hi ha unanimitat a l'hora d'expressar que el material és imprescindible per a fer les activitats del Programa:

"...Fer això sense un material de suport, per a mi, que costaria molt al nano que entrés dins del joc" (escola 10).

Aquest material, doncs, permet entrar en una dinàmica que anima els alumnes a la participació, que els fa identificar-se amb personatges, que situa les activitats en un determinat espai. Per això cal tenir molta cura en els materials que es fan servir.

Finalment, només ressaltar una demanda que fa referència a la necessitat que al final els alumnes facin una activitat col·lectiva i, per tant, que hi hagi una previsió del material necessari.

9.3.1.8 Valoració del temps

El conjunt d'activitats que configuren el Programa del RACC d'educació viària es realitza en un matí amb una durada d'aproximadament dues hores. La sessió es fa seguida; per tant, abans d'iniciar les activitats i mentre els monitors preparen la infraestructura que es necessita, es demana als professors que els alumnes esmorzin per tal que les puguin fer totes sense interrupcions.

Respecte a la durada i al ritme de les activitats, els professors manifesten les següents opinions:

ESCOLA	OPINIONS
1	El ritme estava bé, era àgil i vam fer moltes coses en dues hores. ...no era ni llarg ni pesat... Estava bé per als grups que hi havia. Després reflexionàvem el que havia passat, doncs... potser la meua classe perquè és una mica nombrosa (té vint-i-vuit alumnes) i a l'últim grup ja estaven cansats de reflexionar.
3	...potser el temps és molt acotat perquè ho puguin fer tranquil·lament...

ESCOLA	OPINIONS
4	<p>(es refereix a la distribució del temps)... Home, l'únic que és complicat i ho dic perquè aquí es va veure, és el fet del pati, perquè clar, ells no feien pati... a les deu començaven, lligaven l'hora del pati amb la següent activitat que feien després... i en el pati no hi havia ningú amb ells perquè els mestres també fan pati i clar aquesta consideració és una consideració de l'escola i no hi havia ningú... potser caldria també organitzar-se perquè sempre pogués haver-hi un mestre... i els nens haurien també d'esmorzar. Una mica aquest és el problema que jo vaig veure a l'activitat, però clar tampoc sé com resoldre-ho, perquè l'única forma de resoldre-ho és tallar. I clar, si talles l'activitat, està bé perquè després faràs una cosa diferent però ja fas pati, llavors el nen se'n va i ja s'oblida.</p> <p>Jo no sé a l'hora de valorar què és més interessant, si esmorzar o no esmorzar, perquè clar, si comences tan tard, no pots tallar, si comencés més d'hora potser podries tallar o... seria diferent. Però és clar, ells (es refereix als monitors) tenien problemes, no problemes, no, tenien infraestructura... clar, no es pot venir i dir aquí em fico, sinó que has de venir, has de muntar, has de preparar, clar, això és un temps que també has de comptar.</p>
5	Molt bé.
6	<p>Van passar quatre grups, amb la qual cosa es va allargar i això no era una classe, eren vint nanos...</p> <p>Jo penso que ho hauríem d'escurçar per alguna banda, però clar, també et plantejes com. Possiblement el vídeo en lloc de tenir quatre o cinc seqüències que en tingués un parell, que serien les suficients... i allargar una miqueta més el que és el joc de simulació, no el joc pròpiament sinó la reflexió que es fa després, perquè ens vam trobar que anàvem una miqueta contra rellotge i les explicacions al final eren ràpides, però pel fet aquest, no?, de qüestió de temps.</p>
7	<p>Bé, bé. Hora i mitja està bé. La llàstima és no poder començar a les nou, perquè a ritme escolar, horari escolar, clar, aquests nens van estar fins a dos quarts de deu, dos o tres quarts de deu fent alguna coseta i aleshores van fer tota la sessió, d'hora i mitja, i van quedar vint minuts, que és clar acabes utilitzant-los o emprant-los una mica com pots. Llavors, és clar, no vam poder sortir gens al pati.</p> <p>Si això quatre sessions o cinc sessions doncs, s'ha de buscar, perquè ells necessiten sortir al pati, a més aquests que encara són petits, no?, però per un dia puntualment, ens ho arreglem i fem com podem, no?</p> <p>És difícil que s'ajustin al programa de quart justament quan estem fent educació viària i que... i que s'estigui ajustant a tercer i que s'estigui ajustant a segon, em sembla i no sé on més van anar, ja era molt difícil, no?</p>

ESCOLA	OPINIONS
8	<p>Bé. A mi em va semblar correcte. Sí, perquè el vídeo tampoc no era molt llarg, per tant no es feia pesat. I el joc em va semblar correcte el temps.</p> <p>En el cas de tercer podien mantenir-la (es refereix a l'atenció) perfectament... Sobretot perquè estava enfocamentat d'una forma molt lúdica i llavors els nanos de seguida s'hi van enganxar.</p>
9	<p>A nivell de tota la part de vídeo, la durada va estar bé... més s'hagués fet també pesat i la part de rol, del joc de simulació, és una part que és molt lúdica i que de fet cansa molt poc als nanos. El temps va estar bé, en aquest sentit, sí.</p>
10	<p>A veure, per ser un dia, dius "vale", però a mi, o nosaltres vam comentar que potser ens hagués agradat més la mateixa activitat, eh?, però que tota la part de vídeo, de xerrada i una mica de teòrica ho poguessin fer al matí, una horeta, o tres quarts d'hora, i després deixar un espai de temps als nanos perquè puguin fer quatre salts i tornem-hi. Jo hi vaig trobar a faltar un descans al mig, tot i que no cansa, tampoc els veies molt cansats, però penso que sí que com que eren dues activitats una mica diferents, llavors hagués anat bé fer un descans al mig i després l'altre, però és clar, entre que vénen al matí, arriben a dos quarts de deu, munten... de seguida te'n vas a les dues, és clar.</p> <p>La proposta que jo faria seria, doncs, bé, veniu al matí, munteu-ho tot, si de cas, a última hora del matí tingueu ja el primer contacte amb els nens, passeu el vídeo, parreu-ne i a la tarda fem la resta i potser... saps què passa? que al final del matí arriba un moment ja que els últims grups ja estan cansats i penso que els comentaris i les coses que poden fer els nanos, tampoc és tan ric com si disposes de més temps... perquè realment és veure tres o quatre grups, depèn del nombre, no? (es refereix al nombre d'alumnes per aula).</p>
11	<p>...a les deu, i a les dotze fora ja... Va ser tot seguit i va anar molt just... perquè eren quarts d'una i va venir algun pare a buscar-me'n algun que era tard i, és clar, vam haver d'anar: va vinga, acabem de fer les explicacions ràpidament, clar, són dues hores...</p> <p>De deu a dotze, vull dir, veure-ho tot i sortir tots, participar tots, ens va ser bastant just, eh?... (Caldria planificar) una mica més de temps.</p> <p>(El fet que es faci tot seguit) per a aquests alumnes no és problema perquè van ser unes activitats molt directes.</p> <p>El problema és de tenir una miqueta més de temps i anar amb més tranquil·litat.</p>

ESCOLA	OPINIONS
12	<p>Home, sí, aniria millor aturar-se al mig, vull dir, fer dues parts separades que tinguessin temps d'esmorzar, no anar amb tantes presses, a última hora hi havia molta pressa per poder acabar, no?</p> <p>Sí, hi havia tres grups i l'últim quasibé no podien... el temps donava just, eh?</p> <p>Clar, no sé si es pot començar una mica abans, perquè ells han de venir de lluny i tot això, però seria interessant fer tot el matí, començar a les nou del matí, descansar, fer intermedi i després seguir amb la segona activitat perquè anava massa apretat, eh?</p>
13	<p>Home, també es podria fer en dues sessions, també aniria bé fer-la partida, que no sigui tan llarga, perquè, per exemple, van haver d'esmorzar abans, perquè, és clar, com que s'allargava fins...</p> <p>...fins a les dotze, no els va passar res, eh?, però és clar, ai no sé, bé, depèn del tipus d'activitat... També, si es poguessin ampliar més i fer-ho més... no sé, que hi haguessin més activitats, llavors es podria fer en dues...</p> <p>...en dues sessions, matí i tarda.</p> <p>Sí, allò del matí per a fer activitats i la tarda per a recollir a veure què...</p>
14	<p>Sí, perquè al principi, com que ja sabíem que després del vídeo ja seria tot seguit, els nens ja van esmorzar abans. Nosaltres aquí el patí el tenim a les onze normalment, llavors aquell dia el vam fer abans, vam anar a veure el vídeo, després com que no és a la mateixa sala, baixem a baix al gimnàs, que totes les activitats les fem al gimnàs i després... No, no es fa pesat, els nens a vegades diuen que sí que es cansen, però veus que no, que no es cansen, no?</p>
15	<p>Sí, molt bé, perquè són dues activitats molt variades, una hora el vídeo i el col·loqui i després una altra hora, ja més variat. Pensa que els nens ja els vam fer esmorzar abans, els vam fer anar al lavabo abans, però durant aquelles dues hores ningú es va recordar ni de la set, ni del lavabo, és veritat, i quan els tens a classe...</p> <p>No, vull dir, la prova és que estaven ben entretinguts, eh? Això sí.</p> <p>Va passar això que era l'hora i havien de marxar, no per part dels monitors, sinó els nens també...</p> <p>...a nosaltres ens va anar bé, sí.</p> <p>El vídeo, un altre dia que fessin el circuit, per exemple, o sigui, a sobre...</p> <p>Allargar una mica més.</p> <p>...perquè em dit que ens falta temps, que és poc.</p>

ESCOLA	OPINIONS
15	<p>No concentrar-ho tot en un matí.</p> <p>...un matí i s'ha acabat, no sé, em sembla, eh?</p> <p>Això demostra que els ha agradat. No sé, que poguessin sortir allà al pati i fer una demostració amb les bicicletes i els semàfors i això i... el mateix que feien aquí en aquesta làmina...</p> <p>El mateix anant-ho fent una mica més espaiat i que durés més...</p> <p>Molt bé, molt bé, però bé, em sembla que un matí és poquet.</p> <p>Sí, és poquet i concentrat.</p>

De les respostes anteriors podem destacar que sis dels professors entrevistats creuen que és adequat el temps que hi ha establert per a les activitats del Programa RACC. Les respostes restants, sense exagerar cap aspecte, veuen una mica desfavorable la seqüència de temps establerta perquè els alumnes facin les activitats previstes. Les raons que atribueixen són que per la quantitat d'alumnes que acostuma a haver a les classes, entre vint-i-cinc i trenta a cada aula, les activitats del Programa s'allarguen massa, el temps passa de pressa i molt aviat es fa l'hora de plegar, per la qual cosa el col·loqui final acostuma a ser una mica contra rellotge. També hi ha qui destaca el cansament final produït per la durada de les activitats:

"...de deu a dotze (...) veure-ho tot i sortir tots, participar tots, ens va ser bastant just" (escola 11).

Davant d'aquest problema, alguns professors proposen que es pugui fer el Programa RACC durant el matí i la tarda, de tal manera que al matí es vegi i comenti el vídeo i a la tarda es facin la resta de les activitats. Junt amb aquesta proposta, hi ha dos professors que demanen, a més, una ampliació de les activitats amb un circuit de bicicletes o altres activitats:

"...que poguessin sortir allà al pati i fer una demostració amb les bicicletes i els semàfors" (escola 15).

Un altre aspecte que els professors no veuen amb gaire bon ull és el fet que les activitats del Programa RACC es facin seguides. Creuen que els alumnes necessiten una estona de pati i que, d'altra banda, tenint en compte que el Programa consisteix en una sessió de vídeo i el comentari respectiu i un joc de simulació o unes activitats en racons, també amb el comentari respectiu, creuen que això permetria perfectament fer un descans i, per tant, adequar més les activitats d'educació viària a la distribució del temps escolar.

Una opinió destaca també que alguns professors tenen vigilància al pati per torns; per tant, han de deixar els alumnes amb els monitors del RACC i acudir a la vigilància al pati.

No hi ha, però, cap crítica quant al ritme de les activitats. Els professors diuen que no és llarg ni pesat, que els alumnes podien *“mantenir l'atenció”* i que *“estaven ben entretinguts”*.

El professor de l'escola 6 fa una proposta interessant quant a la distribució del temps i sobretot tenint en compte que ha estat crític amb el contingut del vídeo. Proposa el següent:

“...jo penso que hauríem d'escurçar per alguna banda (...) possiblement el vídeo en lloc de tenir quatre o cinc seqüències que en tingués un parell que serien suficients... i allargar una miqueta més el joc de simulació, no el joc pròpiament sinó la reflexió que es fa després”

En tot cas, és un suggeriment que caldria tenir en compte si hi ha previst fer alguna revisió del Programa d'Educació Viària.

9.3.1.9 Coneixements apresos a partir del Programa RACC

Els nous plans d'estudi de les etapes educatives d'infantil, primària i secundària han introduït l'educació viària com un dels eixos transversals. Això significa que hi ha uns continguts que configuren aquests eixos transversals i que cal que el professor els ensenyi i els alumnes els aprenguin. No es tracta, però, d'una assignatura més, sinó que a partir de les diferents àrees que comprenen el currículum de cada una de les etapes, el professor ensenyi continguts que acostin als alumnes tot el que fa referència a la seguretat viària.

El Programa RACC té com a finalitat facilitar els continguts d'educació viària que cal ensenyar i aprendre. Convé, doncs, esbrinar si els alumnes aprenen educació viària a partir de l'activitat.

Les respostes que s'han obtingut dels professors respecte dels aprenentatges realitzats són les següents:

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>Potser, aprendre, aprendre, ells, de fet, ja els havien treballat una mica aquests temes a socials. Amb mi directament no, però en cursos inferiors sí, és allò de recordar-ho i tenir-ho present, no?... és allò que a vegades sabem les coses però si no ens les... penso que potser amb aquest grup, com que ja són de cinquè i... (es refereix al fet que ja són grans). Sí, tot això potser ja ho sabien, era més de refrescar... de reflexió... de debat.</p>
2	<p>Jo crec que sí, hi ha de tot, hi ha nens que ja els poses les imatges i tal i vull dir, ells ja ho veuen, ja se sap. De tota manera... el que es preocupa una mica d'això, raonen i veuen que això... n'hi ha d'altres que no ho veuen molt clar, però que gràcies a això, doncs veuen que, que bé, que hi ha coses que no fan bé.</p> <p>(Fa referència a la informació que tenen els alumnes)... són nanos que han vist tot el procés, també, dels cotxes, vull dir nanos que tenen informació.</p>
3	<p>Si no treballes tu a la classe no aprenen igual que si vas a la visita de la Guàrdia Urbana, has de fer després un seguiment perquè sinó a aquests nanos se'ls oblida... se'ls ha oblidat si s'ho van passar bé o no.</p> <p>Sí, jo penso que els nens ho saben. El que passa és que ho han vist o ho han viscut diferent és que ho has d'interioritzar o que hi vegin la necessitat de fer-ho, no? Vull dir, jo penso que els nens saben que han de passar pel pas de vianants i que els semàfors amb vermell és per no passar-hi i tal, no? El que fa el RACC és fer-los reflexionar sobre allò que saben, però que potser no s'han parat a pensar perquè, no?, que vull dir que en aquest sentit penso que sí (es refereix al fet que sí que aprenen).</p>

ESCOLA	OPINIONS
4	<p>A veure, jo crec que sí que aprenen, el que passa és que penso que amb això s'hauria de fer el que vaig comentar i el que nosaltres vam fer al departament i és: vam tallar una unitat de programació que teníem que no recordo de què era, però clar, com que les dates, si fa no fa les van posar ells, llavors vam tallar la unitat didàctica que tenim i vam fer una unitat didàctica d'educació viària, des del punt de vista de l'educació física...</p> <p>...un dels objectius era saber si els alumnes al final d'aquesta unitat de programació... era una cosa molt senzilleta, sabien, aprenien, sabien actuar com a vianants, és tan senzill i tan obvi que "vamos", nosaltres vam fer alguns... perquè a veure, dins del meu camp, hi havia altres objectius, però aquest era molt senzillet, el vam treballar i fora, amb alguns i més coses que no vam considerar a l'informe. Però la filosofia és aquesta, s'ha de considerar que aquesta activitat hauria de formar part...</p>
5	<p>Potser no... a veure, potser l'aprenentatge ha vingut més prèviament en el moment en què ho hem treballat a classe, perquè ha sigut potser quan hi ha el concepte més clar o perquè ho han vist escrit, o perquè hi ha hagut més la possibilitat de treballar-ho d'una manera més... com que estan... no deixa de ser, com que estàs més en el món habitual, doncs també percebeixen molt bé la informació que els estàs donant, no?, però penso que, a nivell de cicle mitjà i concretament en aquesta activitat del RACC, coses noves, jo penso que no en van aprendre, el que sí... més que coses noves, el que tenen i se'n adonen és que estan fent coses mal fetes ells, perquè els pares els les permeten i que això hi ha una raó, per la qual s'està dient que no està ben feta... Ara també sóc conscient que el nen que va assegut, per exemple, al davant i sense el cinturó de seguretat o amb el cinturó de seguretat, segueix anant al davant, vull dir, independentment del que haguem treballat a classe i que ho haguem insistit i que haguem fet una activitat que parlava d'això. La teoria ell l'ha dit perfecta, però segueix anant al davant assegut i coses d'aquestes... el que passa que penso... i a més, va ser una de les coses que me'n recordo que hi va haver algun nano o algú a nivell de classe, que ho va comentar: d'aprendre no hem après res nou, però com a mínim, hem reflexionat una mica de coses que... o les podíem saber, però que tampoc no acabàvem d'entendre el perquè això és així i així, no?, perquè és una cosa imposada?, no, hi ha una raó, no?... En aquest sentit, jo penso que pel fet que són més grans, ho maduren més i tenen també més la possibilitat d'adonar-se del perquè de les coses, no?... Però com a concepte, allò nou i que realment els ha aportat un coneixement nou, jo penso que no... no perquè a més aquests nanos... concretament del centre, la majoria... evidentment, tots tenen el pare amb cotxe o la mare amb cotxe, condueixen, se'n van fora de Barcelona, són nanos que clar, tenen uns coneixements previs que també són superiors als que jo penso que pot tenir un altre tipus de barriada, no?</p>

ESCOLA	OPINIONS
5	<p>Jo penso que... més que per això, no?, hi ha un coneixement... no és que tinguin coneixements nous, però la reflexió, el tipus de treball que es fa amb ells, és més vàlida pel fet que es fa diferent i perquè com que és una innovació i és una cosa nova, els provoca molt més l'expectació i les ganes de com a mínim reflexionar i donar una resposta lògica a les preguntes que se li poden plantejar, no?</p>
6	<p>...jo penso que han après coses, a veure, més que res els va despertar una mica la curiositat segons quines coses, l'ús del cinturó de seguretat, perquè no el poden fer servir ells amb l'alçada que tenen, o sigui, més que allò una sèrie de continguts hi va haver una sèrie de curiositats al darrere que els va despertar. Bé, doncs, després parlant a la classe, no?, què havia suposat el cinturó, la bicicleta, va ser un tema que vam parlar i que vam donar voltes: ah, doncs jo no sabia que amb la mà s'havia de fer així, o sabia de... o sigui, jo penso que els nanos, coneixements nous, en van obtenir.</p> <p>Sí, sí, molts els sabien (es refereix a coneixements), evidentment, però d'altres els van tenir com a nous.</p> <p>És un lloc (es refereix a l'indret on és situada l'escola) que es presta molt a anar amb bicicleta i cap a l'estiu hi ha nanos que vénen amb bicicleta. O sigui, tenien molt clar l'ús del casc, les genolleres i tot això, però com moure's una miqueta pel carrer amb bicicleta no ho tenien molt clar, i aquí va ser, bé, hi va haver una dinàmica molt...</p>
7	<p>Jo crec que sí, primer de tot perquè és motivador, perquè, a més a més i per altra banda el que he dit al principi, no?, que ho ve a fer una persona de fora.</p> <p>Jo considero que hi ha coneixements nous que van integrant, eh?... el tema del cinturó, per exemple, això també ho van fer una mica per veure què sabien. Sí, sí, això ho van tenir en compte.</p>
8	<p>Jo penso que sí, eh? Bé, és clar, sobretot que jo ho puc veure per això perquè fem moltes sortides pel carrer i ens movem i la veritat és que te n'adones. A més a més, inclús és que et fan parar l'atenció pel carrer: mira, aquí ens està dient que hem de... això és un pas zebra, aquí... i el saber que han d'anar sempre per la dreta i... aprenen més la qüestió més pràctica... d'actitud davant de...</p> <p>(en referència a aprenentatges conceptuals) ...Clar, aquests petits poiser menys.</p> <p>...i, llavors m'ha fet gràcia perquè hi havia un cotxe que estava aparcad al pas zebra, i m'han dit: t'hi has fixat XXX (és el nom de la mestra), aquest cotxe està molt mal aparcad perquè no podem passar i hem vist la Guàrdia Urbana, els ho anem a dir? I els dic: no, ells ja saben la seva feina... Què els anava a dir, però m'ha fet gràcia, perquè sí que estan molt conscienciats. Jo penso que això és molt important, no?</p>

ESCOLA	OPINIONS
8	<p>Diu: a veure, quants de vosaltres... bé això, de si havien de portar casc... Tots van aixecar la mà, que sí, que s'havia d'anar amb casc amb bicicleta. Després diu: molt bé, i ara que aixequin la mà tots els que tenen casc? i ja, poquíssims. I quantes vegades es posen el casc? i ja... Jo ho veig també a casa, per exemple, el meu marit i el nen tenen casc per sortir i poques vegades se'l posen.</p>
9	<p>Sí, sí. Amb els alumnes de cinquè i els de sisè potser és més difícil de veure-ho, perquè tingues en compte que... a veure, no saps fins a quin punt ho van aprendre a través del RACC o ho van aprendre a través de la setmana que vam fer el mes de febrer.</p>
10	<p>A veure, ells saben pel que els hem dit, però per a mi que no ho tenen integrat o són d'aquelles coses que sents dir, però no te les has fet teves i per tant...</p> <p>Que "vale", sí, s'ha de fer això, però jo, jo no caic pas mai en bicicleta, jo ja vigilo, vull dir, aquelles coses que... A més t'ho trobaves, no? i els deies: sí hem de dur casc, a veure, quants d'aquí porteu casc quan veniu?... ningú.</p> <p>Amb alguna cosa hem vist que feien mig cas, almenys no pugen aquest trosset, de la manera que pujaven, perquè en pujaven dos o tres agafats, allò, tots en fila, però és que ben bé pel mig, no allò un darrere l'altre, que alguna cosa dius, "vale", però jo penso que encara són coses que ho senten, recorden, saben que allò no ho poden fer, saben que hi ha perill, però no es veuen el perill damunt d'ells.</p> <p>Uns quants dies hi va haver algun nano que va venir amb casc, però ara ja s'ha acabat.</p> <p>Ja tornem a estar igual. Saps allò que dius "brrr..." però bé, penso que tot això ja ho tenen i que el que tenen no els pot pas prendre ningú, que potser sí que hi ha vegades que aniria bé que els passés una mica de cosa, que no sigui massa greu, per adonar-te'n més, perquè fins i tot el que deies, als grans ens passa, fins que no ens clavem el datellot no reaccionem i canviem uns hàbits... És que jo penso que l'hàbit que té el nano d'anar en bicicleta en aquest poble, el porten des que tenen cinc-sis anys que agafen la primera bicicleta i com que Centelles no és un poble on hi ha massa cotxe ni massa trànsit, els permet voltar amb bicicleta pels carrers de casa...</p>

ESCOLA	OPINIONS
10	<p>El nano quan té sis anys i té una bicicleta, potser en principi surt amb els pares i mira, es comporta, però a la que comencen a sortir que tenen vuit, nou, deu anys: pare que em deixes anar a tal lloc?... hi vaig amb tal... Bé, els primers dies sí que els pares els acompanyen, però a l'edat de sisè, hi van sols i ja sabem que passa quan es troben uns quants nanos de deu, onze, dotze anys, sols, que comencen a anar bé, però que falta que un comenci a fer una mica l'indiot, que tots s'apunten i dius tu, és com un hàbit que tenen après, d'anar d'una manera que costa molt de trencar això, que els ho pots anar dient, que al començament quan ho acabes de fer veus que canvien una mica, però és clar, poden més les altres coses que no pas tot això que ja tenen integrat des que són així petits.</p>
11	<p>Aprenen, aprenen, però no sé si les assoleixen (en referència a les coses que aprenen). Perquè qui va amb bicicleta alguna vegada per l'esquerra, l'he vist que torna a anar per l'esquerra, o sigui, al moment ho veu claríssim, però després no sé si li arriba a servir massa a l'hora de la realitat.</p> <p>...com un desfasament, o sigui, per una banda tot ho veuen molt clar, tot està molt bé, però continuen fent les mateixes... Potser perquè s'incideix poc, que hauríem de tenir més temps, com un eix transversal a l'escola (en referència a l'educació viària).</p>
12	<p>M'imagino que aquell dia van sortir molt conscienciats, però al dia següent ja se'ls obliden aquestes coses, eh?, són massa quotidianes, no?, i el que té el costum de fer una cosa mal feta, costa molt de corregir. En altres temes que els cauen de més lluny, els dura una mica més, però amb això de la bicicleta, em sembla, ja ho observaré, però em sembla que no, que no va servir de massa, eh?</p> <p>Sí, van aprendre el que es pot fer i el que no es pot fer, aquestes coses sí. Ara, una altra cosa és assolir l'hàbit de fer les coses ben fetes, aquesta és una altra cosa.</p> <p>Per això aquest tema, si es vol modificar el comportament, s'hauria de treballar de tant en tant, no?, periòdicament i anar fent revisions i tornant-hi, perquè costa molt que assoleixin els hàbits, eh? Ara, el que està bé i el que està malament, ara ja ho saben, vull dir, amb allò ja en tenen prou, no?, per saber com es pot anar pel carrer.</p> <p>Estaria bé que hi pogués haver una mena de control de part del professor, això que m'has dit d'observar si he tingut resultats o no. Vull dir, estaria molt bé que es fes, fins i tot al llarg del curs, en dos moments diferenciats, no?, per veure que hi hagués una mica de continuïtat, de <i>feed-back</i> que es veiés a la segona sessió, la recuperació de la primera, perquè una classe aïllada, queda molt...</p> <p>Clar, això tampoc se li pot demanar al RACC o a cap institució, ho ha de fer la pròpia escola, no?, si ho considera oportú, perquè clar...</p>

ESCOLA	OPINIONS
13	<p>Home, aprendre aprendre... potser se n'adonen... Em sembla que el que volen més és que se n'adonin del que puguin fer bé, mal fet o... que prenguin consciència... Em sembla que el que més busquen no és que aprenguin, sinó que prenguin consciència. Home, passa com tot, n'hi ha que sí que se n'adonen i prenen consciència i n'hi ha que no, perquè... és clar.</p> <p>Home, és un joc, clar, només és un dia, una activitat d'un dia i tu abans els has parlat o els parles i cada dia fas, però és clar, aprendre... ai no sé, ara no sé.</p> <p>Els sona.</p> <p>No, però aprenentatge jo penso que sí que hi és, una presa de consciència...</p> <p>Home, alguna sí que hi és, sí, alguna sí que hi és... passa que és clar, només és un dia d'activitat i encara que tu en parlis després o abans o així, no ho reforces tant com altres matèries.</p> <p>Sí, sí... i a més serveix com a cosa lúdica per: goital... potser coses que no se n'adonaven i que ara se n'adonen i tot això, però és clar, tu has d'anar... i aprenen, sí, algun senyal nou i...</p> <p>...un que em va dir: apa, ara resulta que si anem per carretera hem d'anar per l'esquerra, per exemple, vull dir, els queden coses...</p> <p>Alguna cosa sí.</p>
14	<p>Home, jo destacaria sobretot aquesta activitat com a nivell de grup, d'aprendre a treballar en grup, perquè de fet n'hi ha un que es fa una mica el portaveu, però la resta hi ajuda, no? i a vegades es barallaven per veure qui havia de portar la veu cantant... doncs, mira, us ho aneu "turnant", no hi ha quatre proves o cinc proves?, doncs, en aquesta prova ets tu el que escrius o apuntes. Després que vegin que no només és la Guàrdia Urbana, no? que no és una obligació perquè l'autoritat ho mana. Doncs a la classe en parlem, uns senyors que treballen amb... perquè el que més coneixen del RACC és mira que van a ajudar els cotxes, la grua i que si té un helicòpter, que si té... Però, bé, també és important que si vosaltres que sereu els futurs conductors, doncs aneu aprenent això, és el que... Després que no és la típica classe, dins de l'àmbit de la classe, és fora de la classe, amb altres monitores que no són els professors.</p> <p>De dinàmica de grups i la pràctica després al carrer.</p> <p>Jo crec que sí perquè el que és coneixement de senyals, es nota molt els que havien estat atents després... o abans... perquè aquest any ha estat, primer la Guàrdia Urbana i després el RACC, llavors sí els que han..., ah! doncs aquest sabem que és de perill, aquest d'obligació i això és incorrecte?... Home, sí, sí va per la vorera, ah, no, és la calçada... vocabulari. Llavors et fan servir aquesta mena de vocabulari que també els ajuda... ja específic, relacionat amb...</p>

ESCOLA	OPINIONS
14	<p>Home, ens agradaria a tots que es notés més, però la realitat és que a vegades no es nota.</p> <p>És que no veus aquests fruits. T'agradaria que si s'ha parlat d'això, doncs, home, que l'endemà o demà passat o dimarts, si sortim al carrer, que tothom respectés tot, no? Però ja estarà bé, que enlloc d'anar corrents que, doncs bé, hem d'anar en fila, o... però veus que sí, que ells sí que se n'adonen, no?... que si agafem els transports públics, perquè és clar, és educació cívica i viària, doncs a vegades sí que veiem qui no diu res i s'aixequen perquè seguin els grans, no? Doncs home, això s'ha parlat, això s'ha dit i no has anat allà a dir-li, nen aixeca't que seguim... no, no, sinó que li ha sortit d'ell, o potser aquell que es despista i l'altre li diu psst psst, no?... que veus que algú és més conscient i tal i dius mira, doncs això val la pena, o si, no sé què més, no sé.</p>
15	<p>Si, una mica sí, perquè ells mateixos et diuen: aquest sempre va en bicicleta i no fa cas, sempre va al mig i tal. O sigui, aprofiten una mica..., bé, jo suposo que se n'oblidaran una mica...</p> <p>Almenys ells saben distingir molt bé el que han de fer del que no han de fer.</p> <p>Jo penso que potser van saber distingir molt bé les coses que estaven ben fetes i les coses que no s'havien de fer. Això em sembla que sí perquè això ho van valorar ells mateixos...</p> <p>...perquè el vídeo el van treballar molt. A partir del vídeo què s'ha fet ben fet, què s'ha fet mal fet i per què i com ho havien de fer. Això es va treballar molt i això els nens van aprendre a distingir-ho bé.</p>

Les respostes dels professors ens permeten analitzar els aspectes següents:

- Si s'ha produït aprenentatge a partir de les activitats del Programa d'Educació Viària.
- Si l'aprenentatge es tradueix en uns determinats comportaments.

- Si s'ha produït aprenentatge a partir de les activitats del Programa d'Educació Viària

No hi ha unanimitat a l'hora d'indicar si hi ha o no aprenentatges a partir de les activitats que els alumnes duen a terme en el Programa d'Educació Viària del RACC. Dels quinze professors entrevistats, n'hi ha cinc que manifesten explícitament que els alumnes no aprenen continguts nous i vuit que diuen que sí, mentre que dos es mantenen en el terreny ambigu del sí i no.

En tots els casos hi ha matisacions i arguments respecte de la resposta que han donat, però potser el fet que més sorprèn és la manca d'acord respecte a si realitzen o no aprenentatges.

Els professors que manifesten que no hi ha aprenentatge, l'identifiquen amb els continguts conceptuals, per això alguns d'ells indiquen que els que es treballen ja són coneguts pels alumnes ja sia en cursos anteriors o en activitats d'educació viària fetes a partir d'altres propostes com les que fa la Guàrdia Urbana:

"...potser, aprendre, aprendre... De fet, aquests temes, ja els havien treballat una mica a socials. Amb mi directament no, però en cursos inferiors, sí" (escola 1).

"...no saps fins a quin punt ho van aprendre a través del RACC o ho van aprendre a través de la setmana que vam fer el mes de febrer" (escola 9).

Un altre grup són els professors que consideren que no aprenen perquè fins que determinats conceptes no es treballen a classe d'una manera més formal, no hi ha interiorització dels continguts:

"...has de fer després un seguiment perquè sinó a aquests nanos se'ls oblida" (escola 3).

"Potser no... a veure, potser l'aprenentatge ha vingut més prèviament en el moment en què ho hem treballat a classe, perquè ha sigut potser quan hi ha el concepte més clar o perquè ho han vist escrit, o perquè hi ha hagut més la possibilitat de treballar-ho" (escola 5).

"Home, aprendre aprendre... potser se n'adonen" (escola 13).

Els professors que s'inclinen per la resposta afirmativa, és a dir, que sí que hi ha aprenentatges a partir de les activitats del Programa RACC, deixen de banda els conceptes i es fixen en altres aspectes:

"...jo penso que han après coses (...) més que res els va despertar una mica la curiositat segons quines coses, l'ús del cinturó de seguretat, perquè no el poden fer servir ells amb l'alçada que tenen (...) més que allò una sèrie de continguts hi va haver una sèrie de curiositats al darrere que els va despertar" (escola 6).

"Sí, van aprendre el que es pot fer i el que no es pot fer (...) Ara, una altra cosa és assolir l'hàbit de fer les coses ben fetes, aquesta és una altra cosa" (escola 12).

"Home, jo destacaria sobretot aquesta activitat com a nivell de grup, d'aprendre a treballar en grup (...) dinàmica de grups i la pràctica després al carrer" (escola 14).

"Almenys ells saben distingir molt bé el que han de fer del que no han de fer" (escola 15).

Com s'ha indicat abans, hi ha també uns professors que expressen dubtes. Els arguments que exposen fan referència, en alguns casos, a la diversitat d'alumnes que hi ha a l'aula:

"...hi ha de tot, hi ha nens que ja els poses les imatges i ells ja ho veuen (...) n'hi ha d'altres que no ho veuen molt clar" (escola 2).

"...Sí, sí, molts els sabien (es refereix a coneixements), evidentment, però d'altres els van tenir com a nous" (escola 6).

D'altres professors consideren que hi ha un aprenentatge que ells anomenen *pràctic*:

"...més que coses noves, el que tenen i se n'adonen és que estan fent coses mal fetes ells" (escola 5).

"...aprenen més la qüestió més pràctica... d'actitud" (escola 8).

Solament un professor de tot el grup entrevistat manifesta que hi ha hagut aprenentatge com a conseqüència les característiques pròpies del Programa RACC:

“Jo crec que sí, primer de tot perquè és motivador i per altra banda el que he dit al principi, no?, que ho ve a fer una persona de fora” (escola 7).

▪ **L'aprenentatge es tradueix en uns determinats comportaments**

Es fa difícil matisar aquesta qüestió perquè, com ja s'ha vist, hi ha un abisme considerable entre el saber i l'actuar, entre els coneixements conceptuals i les actituds de les persones.

Alguns professors veuen que les activitats del Programa RACC incideixen en el terreny de les actituds i els valors, ja que els alumnes poden aprendre a pensar sobre el que han fet:

“Sí, tot això potser ja ho sabien, era més de refrescar... de reflexió... de debat” (escola 1).

“El que fa el RACC és fer-los reflexionar sobre allò que saben, però que potser no s'han parat a pensar perquè, no?, que vull dir que en aquest sentit penso que sí (es refereix al fet que sí que aprenen)” (escola 3).

“...no és que tinguin coneixements nous, però com que és una innovació i és una cosa nova, els provoca molt més l'expectació i les ganes de com a mínim reflexionar i donar una resposta lògica a les preguntes que se li poden plantejar, no?” (escola 5).

“... Em sembla que el que més busquen no és que aprenguin, sinó que prenguin consciència” (escola 13).

Alguns dels professors fan esment de la possibilitat de nous comportaments i destaquen que no hi ha aquesta transmissió:

“La teoria ell l'ha dit perfecta, però segueix anant al davant assegut” (escola 5).

“... ells saben pel que els hem dit, però per a mi que no ho tenen integrat o són d'aquelles coses que sents dir, però no te les has fet teves” (escola 10).

"...Aprenen, aprenen, però no sé si les assoleixen (...) Al moment ho veu claríssim, però després no sé si li arriba a servir massa a l'hora de la realitat" (escola 11).

"Sí, van aprendre el que es pot fer i el que no es pot fer, aquestes coses sí. Ara, una altra cosa és assolir l'hàbit de fer les coses ben fetes" (escola 12).

9.3.1.10 Valoració de l'entrevista prèvia

Abans d'iniciar les activitats d'educació viària previstes en el Programa RACC, la mateixa proposta disposa que els monitors que la duran a terme s'entrevistin amb els professors a fi de fer-los conèixer les característiques de les activitats que es realitzaran i tenir una primera opinió de les característiques del grup que hi participarà.

Un dels aspectes tractats en les entrevistes amb els professors tenia com a finalitat conèixer la seva opinió respecte d'aquestes entrevistes, per tal que les valoressin i, a la vegada, fessin explícites les possibles mancances o altres aspectes que creguessin oportú de consignar.

Les respostes dels professors són les que s'adjunten en el quadre següent:

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>Sí, esta bé saber-ho tot el que es farà i potser que et presentessin una mica els materials també aniria bé... Sí, veure una mica el vídeo...</p> <p>Jo no vaig veure cap fotografia (fa referència a les fotografies que suposadament s'ensenyen als mestres en l'entrevista prèvia), només em van dir: passarem un vídeo i després farem una mica de representació, però no sabia ni que...</p> <p>Potser sí, una mica més d'informació aniria bé...</p>
3	<p>Saps què va faltar, també? segurament que haguéssim vist nosaltres el vídeo perquè potser nosaltres hauríem pogut donar alguna pauta d'observació anteriorment, no?: vigileu que us ensenyaran, us mostraran coses en relació d'aquest tema, aquesta cosa, mireu si la gent va ben situada, si ho fa bé, si ho fa malament, si passa per on toca..., potser amb aquests punts anteriors d'observació...</p>

ESCOLA	OPINIONS
3	<p>El vídeo no el vam veure, ara no sé si ens el van oferir, eh? Jo ara sí que jo no voldria criticar més del compte, m'entens?</p> <p>No ho sé això perquè igual el van oferir i nosaltres o no hi vam ser a temps o no el vam demanar o el que fos. Però jo penso que una visualització prèvia per part nostra, més que res, perquè els nanos sabessin què havien de buscar o què havien de mirar....</p>
4	<p>Home, és molt interessant i a més a més que és molt interessant, haurien de fer-ho sempre, però fer-ho amb les condicions que ells demanaven, és a dir, parlar amb el mestre, en aquest cas jo era el responsable perquè havia demanat l'activitat, però amb qui s'hauria d'haver parlat, en el seu moment, és amb el coordinador de cada cicle i bé, fer l'explicació corresponent. Trobo que això és un mínim que s'ha de demanar sempre, no ho dic pel meu cas particular, sinó que crec que on s'ha d'anar és a les persones que han de tocar l'activitat. Però clar, com que aquí l'organització era, doncs bé, una mica la que hi havia a l'horari, no es va fer cap canvi d'horaris, doncs potser no es va creure convenient...</p> <p>Jo crec que és molt convenient parlar amb el cap d'estudis que és la persona que organitza els horaris i les activitats, a partir d'aquí, penso, no només a la coordinació, sinó primer al cap d'estudis que és qui coordina l'escola i a partir d'aquí tenir unes entrevistes amb els coordinadors, però penso que amb el cap d'estudis és important, perquè és qui sap com dirigir l'escola i qui sap com organitzar-la, horàriament, espacialment i de moltes formes diferents, penso, que seria el més adient. A veure, a mi no em fa res explicar-te el que estic explicant, però bé, potser a les escoles, on l'activitat es plantegi des d'un altre punt de vista, doncs...</p>
10	<p>Perquè jo havia tingut l'entrevista amb ells a baix i els vaig explicar (es refereix als seus alumnes) com aniria i van quedar bastant contents, de dir: oh que bé!... Però vull dir, ells abans pensaven vindran i ens explicaran com hem d'anar pel carrer, que per anar amb bicicleta hem de dur casc, perquè una mica ho vam emmarcar dins de lo de les bicicletes...</p>
12	<p>...ells ens van exposar el plantejament que portaven i nosaltres no vam introduir cap modificació. M'imagino que, entre altres coses, perquè cap dels cursos feia o havien fet un treball previ del tema, com que no ho havíem treballat vam...</p> <p>D'altra banda, nosaltres, ja des del primer dia ens vam adonar que tractaven temes com la circulació amb bicicleta o com a vianant o amb patinet. Aquestes coses sí que interessen els alumnes, si haguessin estat per a conductors d'automòbil, llavors ja hauríem dit alguna cosa, però com que elles anaven al lloc, diguem, als interessos dels alumnes, ja no vam dir res, ens va semblar bé i ho vam fer com elles ho tenien planejat.</p>

ESCOLA	OPINIONS
13	Ah, jo ho trobo molt bé, perquè, és clar, primer per situació, pels espais i tot... després per posar-nos d'acord amb quin tipus de nanos hi ha, com s'han d'enfocamentar i tot això... veus un tipus de material, un tipus de feina.
14	Del principi el que em va agradar és que els monitors vénen prèviament, no? Llavors, vénen prèviament, parlen amb les senyorettes i amb els professors i expliquen quines coses són les que treballaran, perquè tu sàpigues una mica, abans de començar, de què va.

De les opinions recollides cal destacar que en tots els casos els professors valoren favorablement la visita dels monitors d'educació viària abans de dur a terme les activitats del Programa, per tal de tenir un primer canvi d'impressions.

El diàleg monitors-professor és valorat positivament en dos sentits. D'una banda, els professors creuen que és convenient que tinguin idea de l'espai disponible per a dur a terme l'activitat. D'altra banda, també opinen que és convenient que sàpiguen les característiques dels alumnes a fi d'assegurar un millor èxit en l'activitat.

El professor de l'escola 13 sintetitza amb força exactitud aquest doble vessant:

"...jo ho trobo molt bé, primer per situació, pels espais (...) després per posar-nos d'acord amb quin tipus de nanos hi ha, com s'han d'enfocamentar (...) veus un tipus de materials, un tipus de feina..."

La satisfacció dels professors es fa palesa quan se'ls demana l'opinió respecte d'aquesta entrevista. Hi ha, però, alguns aspectes que caldria considerar i intentar esmenar o satisfer per tal d'assegurar la rendibilitat absoluta del temps esmerçat.

D'entre les demandes que s'hi fan, hi ha les de conèixer amb més profunditat quines seran les activitats que desenvoluparan els alumnes al llarg del matí. Esmenten que se'ls parla d'un vídeo, de representacions, etc., però algunes opinions indiquen que seria convenient poder veure aquest vídeo. S'asseguraria així una més bona observació per part dels alumnes, ja que els professors els haurien pogut comentar prèviament aspectes interessants a observar:

“Sí, esta bé saber-ho tot el què es farà i potser que et presentessin una mica els materials també aniria bé... Sí, veure una mica el vídeo...” (escola 1).

“Saps què va faltar, també? segurament que haguéssim vist nosaltres el vídeo perquè potser nosaltres hauríem pogut donar alguna pauta d'observació” (escola 3).

Es pot pensar que el desconeixement del vídeo fa que quan el veuen amb els alumnes considerin que té una quantitat elevada d'imatges i creguin que els nens no les poden captar, que hi ha massa coses. En realitat, un dels professors ja indica que els nens no tenen gaire problema, que més aviat són els professors els que creuen que els nens no les podran entendre. La visió prèvia del vídeo potser podria donar solucions en aquest sentit.

D'altra banda també sorprèn que s'indiqui que no han vist cap mena d'imatge que els orienti sobre l'activitat que faran, quan inicialment hi havia previst que en aquestes entrevistes es podria mostrar als professors algunes fotografies realitzades, per tal que es fessin una idea de com aniria el desenvolupament de la sessió.

El professor de l'escola 12 valora favorablement que l'entrevista també serveixi perquè els professors puguin suggerir aspectes a tractar que considerin convenients, tenint en compte la realitat dels seus alumnes:

“...com que elles anaven al lloc, diguem, als interessos dels alumnes, ja no vam dir res, ens va semblar bé i ho vam fer com elles ho tenien planejat”.

En conjunt, es pot pensar que l'entrevista prèvia és un aspecte ben valorat pels professors i que aporta un caire de serietat a les activitats d'educació viària, així com una valoració envers els professors, que ho prenen com una deferència i una mesura de respecte.

9.3.1.11 Valoració dels monitors

El Programa RACC d'Educació Viària es du a la pràctica en els mateixos centres escolars a partir d'uns monitors/educadors que són els que reben el grup d'alumnes, fan les propostes de les activitats i segueixen la seva participació.

En l'entrevista amb els diferents professors es va plantejar la valoració d'aquests monitors, tenint en compte que la seva presència no sol ser un fet molt habitual dins el món escolar. Sovint, en diversos serveis educatius (museus, sortides, etc.) hi ha la tendència que l'entitat que promou l'activitat proporcioni recursos als professors, per tal que aquests els adequin als seus alumnes i siguin els mateixos professors els que orientin, proposin i controlin la participació dels alumnes.

En el cas del Programa d'Educació Viària, el paper del professor queda relegat a un segon terme, ja que durant l'activitat són els monitors del RACC els que es posen al davant i prenen el protagonisme que tradicionalment té atribuït el professor. És per aquest motiu que va semblar convenient esbrinar què en pensaven els professors entrevistats. Les opinions són les que queden recollides en aquest quadre:

ESCOLA	OPINIONS
2	<p>...ells els ho van dir (es refereix als aspectes que havien d'observar del vídeo). O sigui, quan comencen l'activitat, ells els ho diuen, a veure ara passarem un vídeo i hi ha unes accions mal fetes, us hi heu de fixar moltíssim, però és clar, és tan ràpid, tan ràpid que quan te'n dones compte, ja s'ha acabat... i llavors, clar, recordar....</p> <p>...el fet de ser persones diferents porta llenguatges diferents.</p>
4	<p>Els monitors al no conèixer molt els nens, hi havia alguns nens que no es portaven gaire bé, però la presència del professor feia que això no fos tant, com a mínim quan jo hi vaig estar, vaig veure que com a mínim que la gent estava bastant bé, els atendien bé.</p>
5	<p>Sí, sí, a més, molta facilitat a nivell d'arribar ells, de muntar, tenir-ho muntat i organitzar-ho prèviament, molt bé, vull dir que... fins i tot, al marge que ells havien de disposar d'un espai aquí a l'escola, però, molt, molt bé, ja van venir amb el temps suficient per tenir-ho enllestit i fer-ho de manera totalment coordinada, eh?</p>
6	<p>...les monitores, en concret, que ens van venir, van ser noies que ho van animar molt bé i que en cap moment es van deixar arrossegar, sinó que hi havia un dinamisme continu.</p>
7	<p>...(fa referència al nombre de monitors) Dos monitors, vint-i-cinc alumnes i la mestra, llavors clar, al fer quatre racons, un racó quedava desatès.</p> <p>Els monitors van estar molt correctes, molt atents.</p>

ESCOLA	OPINIONS
10	<p>A veure, jo la impressió que en tinc, vull dir, que eren gent que dominaven el tema, eren gent que havien treballat amb nens que això es nota, sabien portar el grup, a més se n'adonaven de seguida... Abans ja et demanen: a veure, hi ha algun nano problemàtic, hi ha alguna cosa que m'hagis de comentar del grup classe... Nosaltres no vam dir noms, al grup classe nostre no hi ha massa nanos problemàtics, sempre hi ha aquell que és més mogut que l'altre, n'hi ha un parell o tres que són molt moguts, que no poden parar quiets... Eren gent que veies que se n'adonaven de seguida de les situacions.</p> <p>Vull dir que ja portaven un cert bagatge i penso que és important. De seguida es va establir aquella comunicació entre els nanos i ells que tranquil·lament haguessis pogut tu marxar o perquè et cridava algú o per qualsevol cosa, de l'aula, i no hagués passat res... Bé, no ho vaig fer!</p> <p>Però saps allò que dius, si has de sortir per qualsevol cosa, els deixes tranquil·la perquè veies que dominaven el grup bé, i potser perquè els nanos estaven motivats.</p>
11	<p>Molt amables amb els nens. De seguida es va establir un clima de confiança entre ells, molt bé. Jo tinc un curs maquet que saben comportar-se i molt bé. De seguida van dir: i ja s'ha acabat? i ja marxeu? i quan tornareu? i bé.</p>
12	<p>Vaig trobar també que les noies que ho van portar a terme ho van fer molt bé, dirigien molt bé els nens, tot i que van tenir algunes dificultats, perquè aquests meus, quan estan tots reunits, Déu n'hi do!</p> <p>Elles ho van portar força bé, només vaig haver de cridar l'atenció a dos o tres nens. Vol dir que la cosa els interessava perquè altres vegades han vist pel·lícules i tal i no hi ha hagut manera, eh?</p>
13	<p>I a més a més tenen el gran avantatge que procuren d'enrecordar-se dels noms dels nanos o sigui, a la que pregunten un nom, ells procuren recordar-se dels noms per tornar-los a dir pel nom. Això ho trobo molt bé, sí, sí.</p> <p>No, perquè se'ls nota que estan acostumats a tractar amb nens i a més a més, com que l'entrevista que fan anteriorment ja els situes una mica el d'allò, doncs ja... Sí, sí, amb això, no hi va haver problema.</p>
14	<p>Després que no és la típica classe, dins de l'àmbit de la classe, és fora de la classe, amb altres monitores que no són els professors.</p> <p>Sí, perquè el professor estava allà, però estava una mica com d'oient. Home, si algú feia més tonteries, doncs li cridava l'atenció, però qui portava tot el pes eren els monitors.</p>

De les opinions recollides, tots els professors destaquen com a fet positiu que les activitats d'educació viària les portin a terme uns monitors. L'opinió favorable fa referència tant a l'organització de la infraestructura com a les aptituds que els monitors tenen per a tractar amb el grup d'alumnes i animar-los a participar en les activitats d'educació viària que els proposen.

Quant a la valoració de la infraestructura, l'opinió del professor de l'escola 5 sintetitza bastant bé el que majoritàriament en pensa el conjunt de professors:

"Sí, sí, a més, molta facilitat a nivell d'arribar ells, de muntar, tenir-ho muntat i organitzar-ho prèviament, molt bé, vull dir que... fins i tot, al marge que ells havien de disposar d'un espai aquí a l'escola, però, molt, molt bé, ja van venir amb el temps suficient per tenir-ho enllestit i fer-ho de manera totalment coordinada, eh?"

Respecte del paper dels monitors durant el desenvolupament de la sessió, crec que cal destacar alguns dels qualificatius que els professors els atribueixen: *"van animar molt bé", "dinamisme continu", "molt atents", "van establir comunicació", "sabien portar el grup", "amables amb els nens", "dirigien molt bé els nens", "dominaven molt la situació", etc.* Com es pot veure, doncs, la seva actuació té una valoració favorable per part dels professors entrevistats. Com a síntesi de tot això, es recull l'opinió del professor de l'escola 6:

"...les monitores, en concret, que ens van venir, van ser noies que ho van animar molt bé i que en cap moment es van deixar arrossegar, sinó que hi havia un dinamisme continu"

Com ja s'ha dit anteriorment, no hi ha cap opinió desfavorable a l'actuació dels monitors. Solament algun comentari que matisa l'organització prevista en el Programa d'Educació Viària, en el sentit que manquen monitors per a poder atendre convenientment els alumnes:

"Dos monitors, vint-i-cinc alumnes i la mestra, llavors clar, al fer quatre racons, un racó quedava desatès" (escola 7).

També es pot observar alguna petita objecció a la feina dels monitors; concretament, recollir l'opinió d'un professor pel que fa al llenguatge. Aquesta opinió simplement constata un fet, però no es manifesta negativament respecte de la seva intervenció:

"...el fet de ser persones diferents porta llenguatges diferents" (escola 2).

D'altra banda, hi ha un parell d'opinions que fan referència a un cert descontrol del grup, que es va poder controlar/contenir gràcies a la presència dels professors mentre es duïen a terme les activitats d'educació viària:

"Els monitors al no conèixer molt els nens, hi havia alguns nens que no es portaven gaire bé, però la presència del professor feia que això no fos tant, com a mínim quan jo hi vaig estar, vaig veure que com a mínim que la gent estava bastant bé, els atenien bé" (escola 4).

"...dirigien molt bé els nens, tot i que van tenir algunes dificultats, perquè aquests meus, quan estan tots reunits, Déu n'hi do!" (escola 12).

Aquestes opinions crec que avalen un aspecte que des del primer moment el mateix Programa d'Educació Viària ha fet palès, que és considerar imprescindible la presència del professor a l'aula. En cap cas no es tracta de suplir la seva presència sinó que per a intentar que l'educació viària no sigui una activitat puntual en l'escolaritat dels alumnes, és imprescindible que el professor segueixi directament les activitats proposades en el Programa RACC el qual és, doncs, també, un element de conscienciació per als professors.

9.3.1.12 Valoració del Programa RACC com a activitat externa

El Programa d'Educació Viària del RACC és un recurs extern a la pràctica docent que els professors i les escoles sol·liciten.

Quan es defineix com a programa extern, es pretén constatar que es tracta d'unes activitats pensades des de fora de l'àmbit escolar, adreçades als nens i les nenes i que poden ser utilitzades en el marc escolar o extraescolar.

Per als professors, els programes externs tenen l'avantatge de facilitar-los enormement la seva tasca. Ells, únicament, han de veure si les propostes responen a les seves motivacions i si són convenientes per al seu grup d'alumnes.

Com a inconvenients podríem destacar el fet que els programes externs són, molt sovint, tancats, en el sentit que presenten poca adaptabilitat a les diverses circumstàncies que poden caracteritzar el grup d'alumnes. Un exemple d'això el tenim en el mateix Programa RACC, que ha estat pensat per a alumnes de l'etapa educativa de primària en el nostre cas i que no acaba de respondre quan s'ha pretès utilitzar-lo amb altres grups, com és el cas de nens amb disminució psíquica.

D'altra banda, els programes externs poden produir la despreocupació del professor, el qual s'encarrega solament de portar els alumnes de la seva classe fins al lloc on s'ha previst de fer l'activitat i inhibir-se del que hi passa.

Tenint en compte aquestes consideracions, es va creure convenient preguntar professors entrevistats què pensaven de les activitats externes. Les respostes recollides són les que hi ha en el quadre següent:

ESCOLA	OPINIONS
5	<p>Jo penso que l'avantatge amb el nivell d'activitats com la del RACC, és que no deixa de ser una persona de fora que ve, que després, n'hi ha molts que reben la revista del RACC i hi ha molts nanos que van veure els que van venir aquí (es refereix als monitors) a fer l'activitat, després els van veure a la revista i això no deixa de ser que dóna una credibilitat, que, i que trenca... que els entra molt més perquè és gent diferent i que estem fent una cosa totalment diferent, portada per persones diferents i que a més a més no és una cosa que entri dins del món de l'escola, sinó que té a veure amb el que està passant a nivell de carrer, no?</p> <p>Jo penso que només per això és bo el fet que hi hagi una activitat que vingui de fora, que no sigui organitzada dins del centre mateix, perquè sinó, a més a més, si que... si ho hem d'organitzar els mestres, jo penso que arribarà un moment en què llavors si que caus a fer com una fitxa més, com un tema més, com un... però no tens temps de muntar l'activitat que ells (es refereix als monitors) podien muntar, ni dedicar-hi l'espai que ells hi van dedicar.</p>

ESCOLA	OPINIONS
7	<p>...és que t'ajuda molt que vingui algú de fora més especialitzat en el tema. A l'escola es parla d'educació viària dins de socials, però és clar, et limites molt a l'estructura del llibre o a les fitxes que tinguis o poca cosa, no?, doncs que vinguin unes persones un grup preparat per a oferir un material i per a ensenyar, doncs jo considero que això és un avantatge.</p> <p>(Es refereix al valor que té que el Programa d'Educació Viària sigui extern)... jo crec que sí (que té valor) perquè no és el rotllo de sempre de la XXX (és el nom de la mestra), eh? Vull dir, no és aquesta que ens explica això, doncs a més a més ens explica educació viària, no, ve una persona... se li dóna una importància: ei, que vénen especialment, per a presentar d'una manera engrescadora. Estan motivats (es refereix als alumnes), posen atenció i crec que sí, que s'aprofita... No podran retenir tot el que es va parlar, no?, però de com es va pel carrer, com es va amb bicicleta, el tema... jo crec que els va impactar bastant.</p>
8	<p>...la gràcia també està en el fet que et vénen a l'escola.</p> <p>Això ho valoro... quan et trobes gent que ve i que no t'has de desplaçar... aleshores, t'ho rumies més, perquè vol dir que tot el que és transport t'ho estalvies i, és clar, temps també, perquè desplaçaments amunt i avall...</p> <p>Penso que és un punt a favor, no?, el fet de que et vinguin a fer l'activitat aquí, això està bé.</p> <p>T'ho has de muntar molt tot tu el material, perquè... mira en aquest llibre hi ha un bon... llavors és clar, vol dir molt temps i clar com que és un tema que més o menys, dius: bé, mira, ja me'n sortiré, què passa? que queda a mitges, no el treballes tan a fons, això és evident i llavors, això, jo penso que home, poder doncs pots, però mai està tan complet com si tens l'aplicació externa.</p> <p>Home, podem demanar al Centre de Recursos vídeos, però no ho fas massa, ho fas més per altres coses... Jo reconec que l'educació viària si no hagués vingut la Guàrdia Urbana i el RACC, l'hagués fet molt...</p>
10	<p>A vegades, fins i tot, si ve una persona de fora que no és el propi mestre o el pare que tot el dia li vas "matxacant" el mateix, que sembla que no, no vol dir que et facin més cas, però escolten més i alguna cosa els queda.</p>
12	<p>Va bé en l'escola que no ho hem fet (es refereix a treballar temes d'educació viària), doncs una cosa com la que ha fet el RACC aquí, de venir i amb mitja sessió...</p>

ESCOLA	OPINIONS
14	Jo crec que sí, perquè són monitores joves, no els coneixen... home, s'acostumen a sentir altres persones i no és allò que a vegades ja et senten a tu parlar tant que ja ni fan cas de les coses que tu dius, no? Llavors tu després també pots recordar una mica a la classe, doncs recordeu què deia l'Anna o què deia la Maria, a sí, sí, és veritat, doncs mira, fem cas. Això també ho veig positiu.

Les opinions recollides fan palès el l'alt grau d'acceptació que hi ha en els professors entrevistats per un programa extern com és el d'educació viària del RACC.

Cap de les opinions és contrària. Podem dir, doncs, que el professorat valora positivament les propostes que vénen de fora i dona credibilitat a un Programa com aquest que té, a més, l'aval d'una institució com és el RACC.

Els arguments que els professors entrevistats esmenten són diversos. D'una banda, valoren que vingui un especialista de fora, no conegut pels alumnes, indicant que quan això passa la informació que arriba té més força, els alumnes l'escolten amb una atenció diferent de la que presten al professor, que passa a ser un fet rutinari:

"Jo penso que l'avantatge amb el nivell d'activitats com la del RACC, és que no deixa de ser una persona de fora que ve" (escola 5).

"...és que t'ajuda molt que vingui algú de fora més especialitzat en el tema (...) no és el rotillo de sempre de la XXX (és el nom de la mestra) (...) ve una persona... se li dóna una importància" (escola 7).

"...si ve una persona de fora que no és el propi mestre o el pare que tot el dia li vas 'matxacant' el mateix, que sembla que no, no vol dir que et facin més cas, però escolten més i alguna cosa els queda" (escola 10).

"...s'acostumen a sentir altres persones i no és allò que a vegades ja et senten a tu parlar tant que ja ni fan cas de les coses que tu dius" (escola 14).

Els professors també valoren el fet que els monitors vagin al mateix centre, la qual cosa no suposa cap problema de desplaçament i, fins i tot, hi ha qui valora que en un matí s'hagi complert la demanda que el currículum fa respecte de l'educació viària:

"...La gràcia també està en el fet que et vénen a l'escola (...) Això ho valoro... quan et trobes gent que ve i que no t'has de desplaçar... aleshores, t'ho rumies més, perquè vol dir que tot el que és transport t'ho estalvies i és clar, temps també, perquè desplaçaments amunt i avall..." (escola 8).

"...va bé en l'escola que no ho hem fet (es refereix a treballar temes d'educació viària), doncs una cosa com la que ha fet el RACC aquí, de venir i amb mitja sessió" (escola 12).

Aquestes opinions són favorables i podríem dir *interessades* perquè resolen aspectes del currículum per als quals el professor hauria de fer una inversió de temps. Treuen, doncs, feina al professor i això és ben acceptat i valorat positivament. Caldria destacar, també, altres matisos que aporten visions interessants a les anteriors, que són, potser, una mica *utilitaristes*.

En efecte, un aspecte que els professors també valoren és el fet que des de l'escola és difícil que puguin organitzar-se activitats tan especialitzades com les que proposa el Programa RACC:

"...si ho hem d'organitzar els mestres, jo penso que arribarà un moment en què llavors si que caus a fer com una fitxa més, com un tema més, com un... però no tens temps de muntar l'activitat que ells (es refereix als monitors) podien muntar, ni dedicar-hi l'espai que ells hi van dedicar" (escola 5).

Aquest mateix professor afegeix un aspecte, concretant ja en el terreny de l'educació viària, que és el lligam del món intern de l'escola amb el món de fora:

"...té a veure amb el que està passant a nivell de carrer" (escola 5).

Finalment, també cal constatar que el Programa RACC d'Educació Viària que es fa a les escoles sobrepassa els límits de la mateixa activitat, ja que hi ha al darrere una institució coneguda pels alumnes com és el RACC i això dóna, segons l'opinió del professor, una credibilitat que altres programes externs no tenen. Manifesta, a més, que va aparèixer informació en la revista del RACC i que això no va passar inadvertit als alumnes:

"...n'hi ha molts que reben la revista del RACC i hi ha molts nanos que van veure els que van venir aquí (es refereix als monitors) a fer l'activitat, després els van veure a la revista i això no deixa de ser que dóna una credibilitat"
(escola 5).

Com a síntesi de totes aquestes opinions, podem establir que els professors valoren positivament els programes externs ja que els faciliten el treball i, a més, tant ells com els alumnes són sensibles a les institucions que promouen aquests programes.

També indiquen que la intervenció de persones externes trenca la rutina habitual de l'aula i és un element motivador per a l'alumnat.

9.3.1.13 Activitats prèvies i posteriors al Programa RACC

Participar en el Programa RACC implica disposar d'una sessió de matí per tal que els alumnes puguin fer les activitats que se'ls proposen i treballar l'educació viària.

D'aquesta manera es compleix una de les prescripcions del currículum, que planteja que s'ensenyi educació viària a l'escolaritat obligatòria. El Programa RACC serveix, doncs, per a cobrir aquest aspecte curricular i l'educació viària passa a tenir un tractament puntual.

Evidentment, no és aquesta l'única manera de treballar l'educació viària. Els eixos transversals, d'entre els quals hi ha l'educació viària, estan pensats perquè tinguin un tractament des de les diferents àrees i no pas com un tema esporàdic.

En les entrevistes als professors es va plantejar de quina manera havien preparat amb els alumnes la sessió del Programa RACC i quines altres coses havien fet posteriorment. Es tractava d'esbrinar, a més de la preparació de les activitats del Programa RACC, quin era el tractament que es donava a l'educació viària. En definitiva, si el Programa RACC era l'activitat única d'aquest eix transversal que es feia durant el curs o bé hi havia un planteig més global de l'educació viària a l'aula o en el centre.

Les respostes obtingudes són les que es recullen en el quadre següent:

ESCOLA	OPINIONS
1	<p>Abans no (es refereix al fet que no havien fet cap activitat d'educació viària) perquè no ho tinc en cap tema a socials, jo porto les socials del curs.</p> <p>...no en vam fer cap (es refereix a abans del Programa RACC), però després sí, perquè com que vam haver de fer el conte...</p> <p>...després d'allò vam parlar molt, de què els havia semblat. Van fer una redacció, a català, vaig aprofitar el tema...</p> <p>...i després ara perquè hem hagut de fer el conte, doncs portem una setmana fent un conte d'educació viària.</p> <p>...si més no, aquest any ho hem aprofitat força.</p> <p>Ara volem participar també en un conte, que també hem fet això d'educació viària, hem preparat un conte entre tots els de la classe i l'hem il·lustrat... Sí, ara el presentarem a la Generalitat o un dels departaments de la Generalitat que ha convocat el concurs: "Com aprendre a escriure contes"... L'hem fet sobre educació viària: com ens hem de comportar al carrer...</p> <p>...les bases del concurs deien que havia de parlar d'un tema d'educació viària i vam aprofitar que com que ja n'havíem parlat, doncs ens ho va refrescar... Sí, ha sortit molt divertit el conte, vull dir... això ho fan a l'ordinador els nens...</p>
3	<p>Amb quart va millor. Sí, amb el quart lliga més amb la programació que teníem de tot el curs perquè vénen més tard, vénen al desembre i llavors ens quadrava bastant més amb el plantejament de la classe.</p> <p>Al veure que ens venia el RACC ja de seguida, no vam saber si mantenir-lo o deixar-lo, però bé, ho tornarem a retrobar en tot cas.</p>

ESCOLA	OPINIONS
4	<p>Després vam fer una petita valoració, amb un petit test.</p> <p>...van fer la fitxa, bé, la valoració final, va ser un test de deu preguntes que els alumnes van autovalorar, és a dir, ells han fet la seva autoavaluació. Jo vaig fer el test, el vam corregir, llavors ells van posar què és el que estava bé i el que estava malament, ells es van posar la seva nota, ells van fer la seva avaluació, aquí a la classe tothom va veure quants alumnes, vam fer una gràfica, quants alumnes van passar o no el control i el que tenia que NO, tenia un punt vermell de semàfor, el que tenia que SÍ, tenia un verd i el taronja és que estava a mitges, no? Vull dir, vam lligar algunes coses que trobo que va ser una experiència, per a mi molt interessant, i que repetiré sempre, en principi, si funciona.</p>
8	<p>...de moment va ser com un tema així molt puntual, eh?, treballant l'educació viària.</p> <p>Com un bolet.</p> <p>La veritat és que sempre ho prefereixo... (es refereix a explicar quina activitat faran), sí. Igual que abans de venir el RACC, doncs també tenien una base.</p> <p>Bé, jo penso que mira, després de fer tot aquest treball amb la Guàrdia Urbana i el RACC... dos cops per setmana treballa per racons, i un dels racons era que per taules havien de pensar dues o tres frases del que havien après durant tot aquest temps sobre el tema. Varen sortir frases, molt ben construïdes, eh?, amb contingut, no allò de: no passar quan el semàfor està vermell perquè a més ja els vaig dir: no, han de ser frases, eh?, que ens estiguin dient tot el que hem anat aprenent, eh?... ha donat molt peu, perquè després les frases, s'han passat... han anat a informàtica i les han passat a l'ordinador i després cadascú ha fet un dibuixet en una vinyeta i ara estem per elaborar l'auca... Ha sortit un treball que l'hauries de veure, eh? A més, em va fer molta gràcia, perquè les vint frases que van sortir, perquè els vaig dir: home, feu-ho entre dos, perquè després l'un ajuda a l'altre i tal... doncs totes eren diferents... Alguns dibuixos ens han quedat sense frase, ara els hem d'acabar, perquè em feia gràcia, que si som vint, hi haguessin vint dibuixos de tots, però molt bé, eh? És una auca, ho vaig comentar a la Irene, que ha quedat moníssima, els dibuixos són una monada.</p> <p>A més a més, he aprofitat, amb picardia, la Guàrdia Urbana que els fa participar en un concurs de dibuixos i aleshores els vaig dir que vam estar treballant tot el que havíem... un carrer que ells vegin amb un sol dibuix que puguem descobrir tot el que hem anat aprenent i hi ha dibuixos, des d'un guàrdia urbà que deixa passar uns nens, uns nens que van per la carretera i van tots en filera, papers a terra, una mica de civisme i tot, que estan molt ben fets, eh? No sé si lluiran massa en el moment del concurs, però estan fets amb molt detall.</p>

ESCOLA	OPINIONS
10	<p>A veure, massa context, massa context, no el vam fer. En vam parlar aquella mateixa setmana, en vam parlar amb els nanos, doncs que fariem aquesta activitat, vam parlar una mica què volia dir això d'educació viària, perquè ho fèiem... una mica posar-los en situació o dir-los què anàvem a fer i perquè ho fèiem i després demanar-los una mica a ells si ho volien fer, què n'esperaven, què es pensaven ells que farien, què en traurien, i t'ho prometo... res del que van dir va coincidir. Després jo els vaig explicar una mica com aniria, no?</p> <p>Després de l'activitat en vam parlar, però el parlar-ne va ser una mica de posada en comú de les impressions, el que s'havia fet, no? No vam fer res més, perquè a més a més el temps, saps allò, era ja, se'ns tirava a sobre, acabàvem trimestre, venia Nadal... a vegades hi ha activitats que per molt que... se't comencen a encavalcar coses i dius, s'ha acabat!... vull dir, els nanos en van parlar uns quants dies, eh?, i amb altres grups que no ho havien fet (es refereix al Programa RACC), s'ho explicaven i amb això veies que sí, que els havia agradat.</p> <p>El que passa que és això, que queda una mica com aïllat, com una coseta feta així, que pot tenir continuïtat per part de l'escola...</p>
11	<p>...havíem vist els senyals i tal i qual, però moltes de les coses que els van dir no les sabien.</p> <p>Després vam fer una tarda de socials, vam fer tot un comentari de tota la jornada, per dir-ho així. Llavors vam tornar a comentar una mica el del vídeo, de les errades que havien tingut, de les errades que fan moltes vegades venint a l'escola, llavors van començar: ai sí, perquè vaig per l'esquerra, és veritat, amb bicicleta no miro... i l'altre dia vaig anar amb el pare davant. Ara li diré que no, que no m'hi porti o sigui que van fer una reflexió de tot el que havíem fet, oralment eh?, amb tota la classe junts, a l'hora de socials que la porto jo.</p>
12	<p>Sí perquè no tenim temps per arribar-hi, eh? Vull dir, tenim el contingut i els programes molt endarrerits i almenys jo, m'ho he plantejat, però no ho he fet. Llavors com que era només un matí, no tenia sentit dir mira feu això o feu això altre, no?, ho van fer ells.</p> <p>No (es refereix al fet que no pensa fer cap activitat posterior). És que, bé, jo dono socials i naturals i bé, no acabaré el programa, vaig una mica patint, no?, amb el tema aquest.</p>
13	<p>Que vénen i ja està.</p> <p>Home... i vam fer una mica de comentari.</p>